

Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΡΟΤΥΠΗΣ ΔΙΚΗΣ ΣΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ. ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ.

Θεολογία Γναρδέλλη, Σύμβουλος Ελεγκτικού Συνεδρίου

1. Εισαγωγή

Το Σύνταγμα προβλέπει για κάθε πολίτη το δικαίωμα ακρόασης του ενώπιον του αρμόδιου Δικαστηρίου. Ο κάθε πολίτης έχει δικαίωμα στην παροχή έννομης προστασίας από τα δικαστήρια. Η δικαστική προστασία τότε μόνο εκπληρώνει το σκοπό της Συνταγματικής εγγύησης, όταν η προστασία αυτή είναι πλήρης, αποτελεσματική και απονέμεται σε σύντομο χρονικό διάστημα. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου κατοχυρώνει το δικαίωμα κάθε ανθρώπου σε μια δίκαιη και έντιμη δίκη που διεξάγεται δημόσια και μμέσα σε λογική προθεσμία. Εξάλλου, στο Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης προβλέπεται ότι κάθε πρόσωπο, του οποίου τα δικαιώματα και οι ελευθερίες παραβιάστηκαν, έχει δικαίωμα πραγματικής και αποτελεσματικής προσφυγής του στα δικαστήρια, που δικάζουν δημόσια και μμέσα σε εύλογη προθεσμία.

Η καθυστέρηση στην απονομή της δικαιοσύνης έχει μεγάλη σημασία, γιατί θίγει την αποτελεσματικότητα της δικαστικής προστασίας του πολίτη, κλονίζει τη σχέση εμπιστοσύνης του προς το σύστημα απονομής της δικαιοσύνης και κατατείνει, σε περίπτωση υπέρβασης κάποιων ακραίων ορίων, σε καταστάσεις αρνησιδικίας.

Ο νομοθέτης αποφάσισε να προβλέψει με το ν.4055/2012, μεταξύ άλλων, και δικονομικές διατάξεις που διέπουν το Ελεγκτικό Συνέδριο και αποσκοπούν στην επιτάχυνση της διαδικασίας ενώπιον του Ανώτατου Δημοσιονομικού Δικαστηρίου της Χώρας και την επίτευξη, σε σύντομο χρόνο, ασφάλειας δικαίου, υιοθετώντας το θεσμό της πρότυπης δίκης¹.

¹ Βλ. αιτιολογική έκθεση του ν.4055/2012 «... Δυστυχώς, η σημερινή πραγματικότητα στην Ελλάδα δεν ανταποκρίνεται στις επιταγές του Έλληνα συνταγματικού νομοθέτη ούτε στις προσδοκίες του ευρωπαϊκού νομικού πολιτισμού. Δεν υπάρχει πιο τρανή απόδειξη από τα ακόλουθα στατιστικά στοιχεία: • Από το 1997 μέχρι σήμερα, η Χώρα μας έχει καταδικαστεί από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σε 360 υποθέσεις για υπερβολικές καθυστερήσεις στην απονομή της Δικαιοσύνης. Από όλα τα Δικαστήρια, πολιτικά, ποινικά και διοικητικά. • Υπάρχει υπόθεση για την οποία καταδικάστηκε η Χώρα μας γιατί καθυστέρησε η έκδοση απόφασης 27 ολόκληρα χρόνια. • Καταδικαστήκαμε σχετικά και έχουμε καταβάλει μέχρι σήμερα 8.420.822,00 ευρώ για χρηματικές αποζημιώσεις και ηθική ικανοποίηση με αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. • Η Ελλάδα κατέχει το θλιβερό προνόμιο να είναι τέταρτη κατά σειρά μεταξύ των 47 Κρατών - Μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης που συστηματικά και κατ' επανάληψη παραβιάζει τον εύλογο χρόνο στην απονομή της Δικαιοσύνης. Μετά από ουσιαστικό διάλογο που είχε η πολιτική ηγεσία του Υπουργείου με τις ηγεσίες των Ανωτάτων Δικαστηρίων της Χώρας, με τις ενώσεις των Δικαστών, με τους Δικηγορικούς Συλλόγους και με τη συνεργασία έμπειρων νομικών, έχει καταλήξει στο παρόν σχέδιο νόμου. Οι νέες ρυθμίσεις έχουν τους ακόλουθους άξονες: • Αξιοποιείται όλη η πείρα του παρελθόντος. Σε πολλές περιπτώσεις, ρυθμίσεις του παρελθόντος επεκτείνονται ή συμπληρώνονται. • Τα δικαιώματα και συμφέροντα των πολιτών, που έχουν ανάγκη δικαστικής προστασίας, εκδικάζονται μέσα σε εύλογη και σύντομη προθεσμία. • Δικονομικοί τύποι που δεν συνεισφέρουν στην αλήθεια και στην αποτελεσματική δικαστική προστασία, αντικαθίστανται με γνήσιες δικονομικές εγγυήσεις που εξυπηρετούν αποκλειστικά το συμφέρον του πολίτη. •... • Περιορίζονται σημαντικά οι λόγοι, τα αίτια και οι αφορμές αναβολής σε όλα τα Δικαστήρια. • Αξιοποιείται κάθε τεχνολογική καινοτομία. Εκτός από τη δυνατότητα ηλεκτρονικής

Ειδικότερα, με το άρθρο 69² του ν.4055/2012, που φέρει τον τίτλο «Δίκαιη δίκη και εύλογη διάρκεια αυτής», εισήχθη για πρώτη φορά στη δικονομία του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ως άρθρο 108Α του π.δ.1225/1981, ο θεσμός της πρότυπης δίκης, όταν πρόκειται για ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος, που έχει συνέπειες σε ευρύτερο κύκλο προσώπων.

κατάθεσης και επίδοσης των δικογράφων, προβλέπεται η δυνατότητα κατάθεσης προτάσεων και υποβολής σχετικών ηλεκτρονικά. Όταν υπογράφονται από δικηγόρο πρέπει να αναφέρεται και η ηλεκτρονική του διεύθυνση. • ... • Εισάγεται η πιλοτική δίκη και στο Ελεγκτικό Συνέδριο. • ...».

² Άρθρο 69

Μετά το άρθρο 108 του π.δ. 1225/1981 προστίθεται άρθρο 108Α, ως εξής:

«Άρθρο 108Α

Πρότυπη δίκη – προδικαστικό ερώτημα

1. Οποιοδήποτε ένδικο βοήθημα ή μέσο ενώπιον οποιουδήποτε Τμήματος, μπορεί, ύστερα από αίτημα ενός των διαδίκων ή του Γενικού Επιτρόπου της Επικράτειας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, να εισαχθεί για εκδίκαση ενώπιον της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου με πράξη τριμελούς Επιτροπής, η οποία αποτελείται από τον Πρόεδρο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, τον αρχαιότερο Αντιπρόεδρο ή τον νόμιμο αναπληρωτή του, όταν η υπόθεση εκκρεμεί ενώπιον του Τμήματος στο οποίο προεδρεύει, και τον Πρόεδρο του Τμήματος στο οποίο εκκρεμεί το ένδικο βοήθημα ή μέσο, όταν με αυτό τίθεται ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος που έχει συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων. Η πράξη αυτή που δημοσιεύεται σε δύο εφημερίδες των Αθηνών, συνεπάγεται την αναστολή εκδίκασης των εκκρεμών υποθέσεων, στις οποίες τίθεται το ίδιο ζήτημα. Η αναστολή δεν καταλαμβάνει την προσωρινή δικαστική προστασία. Στη δίκη δικαιούται να παρέμβει κάθε διάδικος σε εκκρεμή δίκη, στην οποία τίθεται το ζήτημα αυτό. Μετά την επίλυσή του, η Ολομέλεια μπορεί να παραπέμψει το ένδικο βοήθημα ή μέσο στο αρμόδιο Τμήμα, για περαιτέρω εξέταση. Η απόφαση της Ολομέλειας δεσμεύει τους διαδίκους της ενώπιον της δίκης, στους οποίους περιλαμβάνονται και οι παρεμβάντες.

2. Όταν Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου επιλαμβάνεται υπόθεσης στην οποία ανακύπτει ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος που έχει συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων ή κρίνει ότι διάταξη τυπικού νόμου αντίκειται σε διάταξη υπέρτερης τυπικής ισχύος, χωρίς το ζήτημα αυτό να έχει κριθεί με προηγούμενη απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, μπορεί με απόφασή του, που δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα να υποβάλει σχετικό προδικαστικό ερώτημα στην Ολομέλεια. Το δεύτερο και τέταρτο εδάφιο της προηγούμενης παραγράφου έχουν εφαρμογή και στην περίπτωση αυτή. Η απόφαση της Ολομέλειας είναι υποχρεωτική για το Τμήμα που υπέβαλε το ερώτημα και δεσμεύει τους ενώπιόν της παρεμβάντες.

3. Εκκρεμεί υποθέσεις ενώπιον των Τμημάτων του Ελεγκτικού Συνεδρίου στις οποίες τίθεται νομικό ζήτημα για το οποίο έχει ήδη αποφανθεί η Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου, επιτρέπεται να εισάγονται ενώπιον δικαστικού σχηματισμού, ο οποίος απαρτίζεται από τον Πρόεδρο του Τμήματος αυτού, τον αρχαιότερο Σύμβουλο και έναν Σύμβουλο αυτού ως εισηγητή. Ο δικαστικός αυτός σχηματισμός αποφαινεται επ' αυτών με ομόφωνη απόφασή του που λαμβάνεται σε συμβούλιο. Η απόφαση κοινοποιείται στους διαδίκους, οι οποίοι μπορούν, με αίτησή τους, που κατατίθεται στη γραμματεία του Δικαστηρίου, μέσα σε προθεσμία τριάντα ημερών από την κοινοποίηση, να ζητήσουν τη συζήτηση της υπόθεσης στο ακροατήριο, συμπληρώνοντας τις τυπικές ελλείψεις του δικογράφου της έφεσης και καταβάλλοντας επιπλέον παράβολο, εφόσον έχουν τέτοια υποχρέωση, τριπλάσιο από το κατά περίπτωση προβλεπόμενο. Στην περίπτωση αυτή, η απόφαση που ελήφθη σε συμβούλιο παύει να ισχύει και ο Πρόεδρος εισάγει την υπόθεση για συζήτηση στο Τμήμα. Εάν και μετά τη συζήτηση της υπόθεσης στο ακροατήριο η έφεση απορριφθεί, ο διάδικος που την προκάλεσε μπορεί, κατ' εκτίμηση του Δικαστηρίου, να καταδικασθεί να καταβάλει στον νικήσαντα διάδικο έως το τριπλάσιο της δικαστικής δαπάνης.».

Προβλέφτηκε η προσφυγή στην Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου, προκειμένου να επιτευχθεί μια ενιαία νομολογιακή γραμμή με την έγκαιρη επίλυση του αμφισβητούμενου ζητήματος και την ενίσχυση της ασφάλειας του δικαίου, αφού περιορίζεται ο κίνδυνος έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων.

2. Η πρότυπη δίκη κατά τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 108Α του π.δ.1225/1981

Η δίκη μπορεί να ξεκινήσει, είτε κατόπιν αιτήματος οποιουδήποτε από τους διαδίκους ή του Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, όταν ανακύπτει ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος, που έχει συνέπειες σε ευρύτερο κύκλο προσώπων, το αίτημα δε κρίνεται από Τριμελή Επιτροπή ειδικής σύνθεσης, είτε με την υποβολή σχετικού προδικαστικού ερωτήματος του Τμήματος που επιλαμβάνεται της υπόθεσης, εφόσον, είτε ανακύπτει ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος, που έχει συνέπειες σε ευρύτερο κύκλο προσώπων, είτε ήθελε κριθεί ότι διάταξη τυπικού νόμου αντίκειται σε διάταξη υπέρτερης τυπικής ισχύος, χωρίς το ζήτημα αυτό να έχει κριθεί με προηγούμενη απόφαση της Ολομέλειας.

2.1. Η νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου κατά την παρ. 1 του άρθρου 108Α του π.δ.1225/1981

2.1.1. Οι αποφάσεις της Ολομέλειας για τα «ειδικά μισθολόγια»³

- Αποφάσεις 4327/2014 όσον αφορά το «ειδικό μισθολόγιο» των δικαστικών λειτουργών, 7412/2015 όσον αφορά το «ειδικό μισθολόγιο» των γιατρών του Ε.Σ.Υ. και 1506/2016 για το «ειδικό μισθολόγιο» των μελών Δ.Ε.Π. Α.Ε.Ι.

Οι ένδικες εφέσεις⁴ εισήχθησαν για εκδίκαση ενώπιον της Ολομέλειας του Δικαστηρίου μετά από Πράξεις της Επιτροπής του άρθρου 108Α “Πρότυπη δίκη – προδικαστικό ερώτημα” του π.δ.1225/1981, με τις οποίες είχε γίνει δεκτό σχετικό αίτημα του Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, λόγω του ότι με αυτές *«τίθεται ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος της αναπροσαρμογής (μείωσης) των συντάξεων, βάσει των διατάξεων των ν. 4093/2012 και 4151/2013, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του π.δ.*

³ Έχουν δημοσιευτεί συνολικά 11 αποφάσεις επί εφέσεων, εφέσεων-αγωγών και αγωγών, 3 δε υποθέσεις είναι υπό διάσκεψη.

⁴ Κατά πράξης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (Γενική Διεύθυνση Συντάξεων, Δ/νσεις Κανονισμού & Εντολής Πληρωμής Πολιτικών Συντάξεων & Συντάξεων Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. & Ειδικών Κατηγοριών) με την οποία είχε αναπροσαρμοστεί (μειωθεί), αναδρομικά από 1.8.2012, η σύνταξη του εκκαλούντος, [συνταξιούχου δικαστικού λειτουργού (Ολ.Ε.Σ. 4327/2014), πρώην γιατρού του Ε.Σ.Υ. (Ολ.Ε.Σ. 7412/2015), πρώην Αναπληρωτή Καθηγητή Α.Ε.Ι. πλήρους απασχόλησης (Ολ.Ε.Σ. 1506/2016)], σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.4093/2012, άρθρο πρώτο παρ. Γ υποπαρ. Γ.1., σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 9 του π.δ.169/2007, ενώ με την από 4.2.2013 απόφαση αυτού «Επιστροφή των αχρεωστήτως καταβληθεισών συντάξεων που προκύπτουν από την εφαρμογή των διατάξεων της υποπαραγράφου Γ1 περ. 13 έως 36 του άρθρου πρώτου του Ν. 4093/2012» είχε αποφασιστεί η παρακράτηση, σε έξι μηνιαίες δόσεις, από τη σύνταξη του εκκαλούντος του ποσού που αυτός εισέπραξε αχρεώστητα για το χρονικό διάστημα από 1.8.2012 έως 31.12.2012, λόγω του επαναπροσδιορισμού (μείωσης) της σύνταξής του με την ανωτέρω πράξη.

169/2007, αναδρομικά από 1.8.2012, το οποίο έχει συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων».

Η Ολομέλεια⁵, με την 4327/2014 απόφασή της, έκρινε ότι, με τα δεδομένα που ίσχυαν κατά το χρόνο δημοσίευσης του ν.4093/2012, οι συγκεκριμένες μειώσεις των αποδοχών των δικαστικών λειτουργών, που επήλθαν με το νόμο αυτό αποκλειστικά με βάση το καθαρώς αριθμητικό κριτήριο, συνυπολογιζόμενες με την πλήρη κατάργηση των επιδομάτων εορτών και αδείας, τις υπόλοιπες μειώσεις, που επεβλήθησαν διαδοχικά στις αποδοχές αυτών, και τις αλληπάλληλες φορολογικές επιβαρύνσεις, υπερβαίνουν, λόγω του σωρευτικού τους αποτελέσματος και της έκτασής τους, το όριο που θέτουν οι συνταγματικές αρχές της αναλογικότητας και της ισότητας στα δημόσια βάρη, δεδομένης, εξάλλου, και της αδυναμίας προώθησης των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και είσπραξης των ληξιπρόθεσμων φορολογικών οφειλών, που απετέλεσαν έναν από τους λόγους για τους οποίους κρίθηκαν και πάλι αναγκαίες, μεταξύ άλλων, οι νέες μειώσεις στις αποδοχές των αμειβόμενων με τα «ειδικά μισθολόγια», μεταξύ των οποίων και των δικαστικών λειτουργών.

Οι επίμαχες περικοπές συνιστούν μέτρα που λαμβάνονται μεν για την αντιμετώπιση της παρατεταμένης οικονομικής κρίσης, επιβαρύνουν, όμως, και πάλι, κατά παράβαση της κατ' άρθρο 25 παρ. 4 του Συντάγματος υποχρέωσης όλων των πολιτών για εκπλήρωση του χρέους της κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης, την ίδια κατηγορία πολιτών.

Οι διατάξεις τόσο των περιπτώσεων 13-14 της υποπαραγράφου Γ.1. της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν.4093/2012, με τις οποίες μειώθηκαν οι αποδοχές των ενεργεία δικαστικών λειτουργών, κατ' επέκταση δε και οι συντάξιμες αποδοχές και οι συντάξεις των συνταξιούχων δικαστών, και μάλιστα αναδρομικά από 1.8.2012, όσο και της απόλυτα συναφούς προς αυτές περίπτωσης 37, αντίκεινται προς τις συνταγματικές διατάξεις των άρθρων 4 παρ. 5 και 25 παρ. 4 και καθίστανται ως εκ τούτου ανίσχυρες.

Περαιτέρω, οι διατάξεις των περιπτώσεων 13-14 της υποπαραγράφου Γ.1. της παραγράφου Γ του ν.4093/2012, με τις οποίες η αναπροσαρμογή (μείωση) των συντάξεων των συνταξιούχων δικαστών ανατρέχει αναδρομικά στην 1^η.8.2012, λόγω μείωσης των αποδοχών των ενεργεία δικαστών από 1.8.2012, αντίκεινται στις διατάξεις

⁵ Στην 4327/2014 απόφαση τέθηκε το ζήτημα της δικαιοδοσίας του Ελεγκτικού Συνεδρίου ή του Μισθοδικείου, ενόψει του ότι επρόκειτο για έφεση συνταξιούχου δικαστικού λειτουργού. Η Ολομέλεια αποφάνθηκε ότι η ένδικη έφεση, έχουσα το συγκεκριμένο περιεχόμενο και στηριζόμενη στους συγκεκριμένους λόγους που είχαν προβληθεί, παραδεκτώς εισάγεται για εκδίκαση ενώπιόν της, δεδομένου ότι το Ελεγκτικό Συνέδριο είναι το αρμόδιο για την επίλυση των τιθέμενων νομικών ζητημάτων Δικαστήριο, τόσο ως προς την αναπροσαρμογή (μείωση) της σύνταξης, όσο και ως προς την αναδρομική αναζήτηση μέρους της σύνταξης, αφενός διότι το νομικό ζήτημα που τίθεται σε αυτήν δεν αφορά ειδικώς και μόνο τους δικαστικούς λειτουργούς, ενόψει του ειδικού καθεστώτος που διέπει τη μισθολογική και κατά συνεκδοχή τη συνταξιοδοτική τους κατάσταση, αλλά την ερμηνεία διάταξης που αφορά όλους αδιακρίτως τους υπαλλήλους και λειτουργούς του Δημοσίου και στρατιωτικούς, οι οποίοι διέπονται από τα λεγόμενα «ειδικά μισθολόγια», αφετέρου δε διότι ο εκκαλών δεν στηρίζει την έφεσή του αποκλειστικά και μόνο στις ειδικές συνταγματικές εγγυήσεις για την προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία των δικαστικών λειτουργών και τη συνακόλουθη ιδιαίτερη μισθολογική μεταχείριση που επιφυλάσσει σε αυτούς το Σύνταγμα, αλλά κυρίως σε συνταγματικές εγγυήσεις που αφορούν και άλλες κατηγορίες συνταξιούχων του Δημοσίου. Συνεπώς, «παρέλκει η παραπομπή της υπόθεσης αυτής στο Ειδικό Δικαστήριο του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος και πρέπει η Ολομέλεια του παρόντος Δικαστηρίου, ενώπιον της οποίας φέρεται προς εκδίκαση η υπό κρίση έφεση μετά την Πράξη της Επιτροπής του άρθρου 108Α του π.δ.1225/1981, να προβεί στην επίλυση των ως άνω νομικών ζητημάτων.».

του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α. και είναι συνεπώς ανίσχυρες. Και τούτο, διότι θίγουν το νόμιμα αναγνωρισμένο, με τις μέχρι την έναρξη ισχύος του ν.4093/2012 ισχύουσες διατάξεις, περιουσιακής φύσης δικαίωμα των εν λόγω συνταξιούχων του Δημοσίου για μη μείωση των συντάξεών τους για το χρονικό σημείο πριν από τη δημοσίευση του ν.4093/2012 και έως την 1^η.8.2012 - τις οποίες (συντάξεις) είχαν ήδη εισπράξει νόμιμα με βάση το νομοθετικό καθεστώς που ίσχυε κατά το χρόνο της καταβολής τους και τις οποίες ο νεότερος νόμος, μεταβάλλοντας αναδρομικά το καθεστώς, χαρακτήρισε εκ των υστέρων ως «αχρεωστήτως» καταβληθείσες -, χωρίς περαιτέρω να προκύπτει ότι η εν λόγω αναδρομική μείωση υπαγορεύθηκε από λόγους γενικότερου δημοσίου ή κοινωνικού συμφέροντος κατόπιν τήρησης των αρχών της ισότητας και της ισότητας στην κατανομή των δημοσίων βαρών (άρθρο 4 παρ. 1 και 5 του Σ.) και της αναλογικότητας, ενόψει και του γεγονότος ότι όμοια ρύθμιση δεν θεσπίστηκε και για τους λοιπούς εν γένει συνταξιούχους του Δημοσίου (βλ. Πρακτικά της 2^{ης} Ειδικής Συνεδρίασης της Ολ.Ε.Σ. της 27^{ης}.2.2013, σελ. 36-38).

Με τις ίδιες σκέψεις, η Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου έκρινε αντισυνταγματικές και συνεπώς ανίσχυρες και τις διατάξεις της περίπτωσης 27 της υποπαραγράφου Γ.1. της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν.4093/2012, με τις οποίες μειώθηκαν οι αποδοχές των εν ενεργεία γιατρών του Ε.Σ.Υ., κατ' επέκταση δε και οι συντάξιμες αποδοχές και οι συντάξεις των συνταξιούχων γιατρών του Ε.Σ.Υ., και μάλιστα αναδρομικά από 1.8.2012 (Ολ.Ε.Σ. 7412/2015), αλλά και εκείνες της περίπτωσης 17 της υποπαραγράφου Γ.1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν.4093/2012, με τις οποίες μειώθηκαν οι αποδοχές των εν ενεργεία μελών Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι., κατ' επέκταση δε και οι συντάξιμες αποδοχές και οι συντάξεις των πρώην μελών Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι.(Ολ.Ε.Σ. 1506/2016).

- Αποφάσεις 4707/2015 για το «ειδικό μισθολόγιο» των στρατιωτικών και 2497/2016 για το «ειδικό μισθολόγιο» των μελών ΝΣΚ ⁶

Στις δύο αυτές αποφάσεις η κρίση της Ολομέλειας διαφοροποιείται σε σχέση με τις τρεις προαναφερθείσες αποφάσεις της, λόγω του ότι είχε ήδη δημοσιευτεί ο μεταγενέστερος ν.4307/2014.

Ειδικότερα, η Ολομέλεια αποφαινεται ότι «ενόψει των νεότερων διατάξεων του άρθρου 86 του ν. 4307/2014, οι οποίες, αν και μεταγενέστερες του χρόνου έκδοσης της προσβαλλόμενης πράξης αναπροσαρμογής, καταλαμβάνουν, λόγω της αναδρομικότητάς

⁶ Με τη 2497/2016 απόφαση της Ολομέλειας κρίθηκε ότι «Όσον αφορά, ... τη σωρευόμενη αγωγή, επειδή εν προκειμένω σε εφαρμογή έλκονται οι διατάξεις του άρθρου 86 παρ. 6 και 7 του ν. 4307/2014, καθώς και της εκδοθείσας κατ' εξουσιοδότησή τους οικ.2/88380/ΔΕΠ/17.11.2014 κοινής απόφασης των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, με τις οποίες, μετά την αναδρομική, αφ' ης ίσχυσαν, κατάργηση των διατάξεων των περιπτώσεων 13, 14 και 15 της υποπαραγράφου Γ.1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, με το άρθρο 181 παρ. 1(α) του ν. 4270/2014, αφενός οι αποδοχές των δικαστικών λειτουργών και του κύριου προσωπικού του Νομικού Συμβουλίου Κράτους επανήλθαν στο ύψος που είχαν διαμορφωθεί στις 31.7.2012, αφετέρου ρυθμίστηκαν τα της καταβολής σε αυτούς των προκύπτουσών διαφορών αποδοχών και συντάξεων για το χρονικό διάστημα από 1.8.2012 έως 30.6.2014, πρόκειται, αφού δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί απόφαση του εν λόγω Δικαστηρίου ως προς την έννοια και ισχύ των τελευταίων αυτών διατάξεων, για διαφορά υπαγόμενη στη δικαιοδοσία του Ειδικού Δικαστηρίου, στο οποίο και πρέπει, αφού χωρισθεί το δικόγραφο, να παραπεμφθεί η αγωγή.»

τους, και την επίδικη περίπτωση, η εκκαλούμενη πράξη απώλεσε το νόμιμο έρεισμά της, αφού οι διατάξεις των περιπτώσεων 31, 32 και 33 της υποπαραγράφου Γ.1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, κατ' εφαρμογή των οποίων εκδόθηκε, καταργήθηκαν από τότε που ίσχυσαν. Επομένως, για το λόγο αυτό, που ερευνάται αυτεπαγγέλτως, ως αφορών το νόμο βάσιμο της προσβαλλόμενης πράξης (βλ. άρθρο 49 παρ. 1 και 2 του π.δ. 1225/1981), πρέπει να γίνει δεκτή η έφεση και οι υπέρ αυτής παραδεκτώς ασκηθείσες παρεμβάσεις και να ακυρωθεί η εκκαλούμενη πράξη.».⁷

Τέλος, επισημαίνεται ότι ενώπιον της Ολομέλειας εκκρεμούν τρεις υποθέσεις (έφεση πρώην Ειδικού Παρέδρου του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, έφεση – αγωγή πρώην διπλωματικού υπαλλήλου με το βαθμό του Πρέσβη και έφεση πρώην Επίκουρου Καθηγητή Τ.Ε.Ι.), που σχετίζονται με τις, κατ' εφαρμογή της παρ. Γ υποπαρ. Γ1 του άρθρου πρώτου του ν.4093/2012, περικοπές των συντάξεων τριών ακόμη κατηγοριών «ειδικών μισθολογίων».

2.1.2. Η επιβολή της εισφοράς αλληλεγγύης συνταξιούχων (ΕΑΣ)

- Αποφάσεις 244/2017 και 32/2018

Με τη 244/2017 απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου κρίθηκε ότι η επιβολή σε βάρος των συνταξιούχων του Δημοσίου Εισφοράς Αλληλεγγύης, με τις διατάξεις των άρθρων 38 του ν.3863/2010 και 11 του ν.3865/2010⁸, ως άγιου πόρου

⁷ Αξιοσημείωτη είναι η άποψη της μειοψηφίας: «... από τις προεκτεθείσες διατάξεις του ν. 4055/2012 που αφορούν στην πρότυπη δίκη, προκύπτει ότι η δίκη αυτή σκοπό έχει να χαράσσει σύντομα νομολογιακή γραμμή, να εδραιώσει το ταχύτερο δυνατό την ασφάλεια του δικαίου και να απαλλάξει τον πολίτη από την πολυετή αναμονή. Για την εξυπηρέτηση του σκοπού αυτού η Ολομέλεια του Δικαστηρίου, ενώπιον της οποίας εισάγεται προς εκδίκαση με τη διαδικασία της πρότυπης δίκης το ένδικο βοήθημα ή μέσο, οφείλει να επιλύσει τα τιθέμενα νομικά ζητήματα γενικότερου ενδιαφέροντος με τον πλέον πρόσφορο τρόπο, ώστε να αποφευχθεί η επανάληψη της ίδιας διαδικασίας για νομικό ζήτημα που εμπεριέχεται στον πυρήνα του αρχικώς τεθέντος και δυναμένου να επιλυθεί με την αρχική δίκη νομικού ζητήματος.».

⁸ Ο ν.3863/2010 «Νέο Ασφαλιστικό Σύστημα και συναφείς διατάξεις, ρυθμίσεις στις εργασιακές σχέσεις» (Α' 115/15.7.2010) όριζε αρχικώς στο άρθρο 38, με τον τίτλο «Εισφορά Αλληλεγγύης Συνταξιούχων», ότι: «1. Από 1.8.2010 θεσπίζεται Εισφορά Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (ΕΑΣ) η οποία τηρείται σε λογαριασμό με οικονομική και λογιστική αυτοτέλεια, στο Ασφαλιστικό Κεφάλαιο Αλληλεγγύης Γενεών (ΑΚΑΓΕ) το οποίο συστάθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 149 του ν. 3655/2008 (ΦΕΚ Α'). Σκοπός του Λογαριασμού είναι η κάλυψη ελλειμμάτων των κλάδων κύριας σύνταξης Φ.Κ.Α.. 2. Η Εισφορά Αλληλεγγύης Συνταξιούχων παρακρατείται μηνιαία κατά την καταβολή της σύνταξης από τις συντάξεις κύριας ασφάλισης των συνταξιούχων του Δημοσίου, ΝΑΤ και των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης (Φ.Κ.Α.) αρμοδιότητας Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης υπολογίζεται στο συνολικό ποσό της σύνταξης και καθορίζεται ως εξής: α. Για συντάξεις από 1.400,01 € έως 1.700,00 €, ποσοστό 3%. β. Για συντάξεις από 1.700,01 € έως 2.000,00 €, ποσοστό 4%. γ. Για συντάξεις από 2.000,01 € έως 2.300,00 €, ποσοστό 5%. δ. Για συντάξεις από 2.300,01 € έως 2.600,00 €, ποσοστό 6%. ε. Για συντάξεις από 2.600,01 € έως 2.900,00 €, ποσοστό 7%. στ. Για συντάξεις από 2.900,01 € έως 3.200,00 €, ποσοστό 8%. ζ. Για συντάξεις από 3.200,01 € έως 3.500,00 €, ποσοστό 9%. η. Για συντάξεις από 3.500,01 € και άνω, ποσοστό 10%. 3.α. Για την πρώτη κατηγορία το ποσό της σύνταξης μετά την παρακράτηση της εισφοράς δεν μπορεί να υπολείπεται των χιλίων τετρακοσίων ευρώ (1.400 €). ... δ. ... Το Κέντρο Ελέγχου της Η.Δ.ΙΚΑ Α.Ε. ενημερώνει τους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης και το Δημόσιο για το ποσό της παρακράτησης. Η παρακράτηση γίνεται από τον Φορέα που χορηγεί το μεγαλύτερο ποσό σύνταξης ... 4. Τα ποσά που παρακρατούνται με ευθύνη του Δημοσίου, του ΝΑΤ και των Φ.Κ.Α. αποδίδονται στο Λογαριασμό του ΑΚΑΓΕ το αργότερο μέχρι το τέλος του επομένου, από την παρακράτηση, μήνα. 5. Η οικονομική και λογιστική λειτουργία του Λογαριασμού της Εισφοράς Αλληλεγγύης Συνταξιούχων είναι η

υπέρ των φορέων κοινωνικής ασφάλισης (Φ.Κ.Α.) για την κάλυψη των ελλειμμάτων των φορέων αυτών, αντίκειται στο Σύνταγμα.

Ειδικότερα, με την απόφαση αυτή κρίθηκε ότι:

α) Η επιβολή της επίμαχης εισφοράς σε βάρος των συνταξιούχων του Δημοσίου και μάλιστα επί της σύνταξής τους, η οποία συνιστά «αμοιβή» καταβαλλόμενη ως συνέχεια του μισθού στο πλαίσιο της ειδικής νομικής σχέσης που τους συνδέει με το Κράτος, αντίκειται στις αρχές της ισότητας και της ισότητας στα δημόσια βάρη, κατ' άρθρο 4 παρ. 1 και 5 του Συντάγματος. Και τούτο, διότι οι συνταξιούχοι του Δημοσίου και όσοι συνταξιοδοτούνται με το σύστημα αυτό εντάσσονται, ενόψει της απορρέουσας από το Σύνταγμα θεσμικής εγγύησης (βλ. άρθρα 73 παρ. 2, 80, 87 επ., 103 και 98 του

ΐδια με αυτή που ισχύει για το Α.Κ.Α.Γ.Ε.. Τα κεφάλαια του Λογαριασμού επενδύονται στο Κοινό Κεφάλαιο Τραπεζής Ελλάδος. 6. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης καθορίζεται η διαδικασία: α) απόδοσης της εισφοράς στο Λογαριασμό και β) η διαδικασία μεταφοράς των ποσών στους Φ.Κ.Α.. Με όμοια απόφαση καθορίζεται το ύψος του ποσού που απαιτείται κάθε φορά για κάλυψη του ελλείμματος του κλάδου κύριας σύνταξης 7. Μετά την 1.1.2015 τα ποσά της Εισφοράς Αλληλεγγύης Συνταξιούχων μεταφέρονται στο Α.Κ.Α.Γ.Ε. και αποτελούν έσοδο του Ασφαλιστικού Κεφαλαίου Αλληλεγγύης Γενεών».

Επακολούθησε ο ειδικός, κατ' επιταγή του άρθρου 73 παρ. 2 του Συντάγματος, συνταξιοδοτικός ν.3865/2010 «Μεταρρύθμιση Συνταξιοδοτικού Συστήματος του Δημοσίου και συναφείς διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 120/21.7.2010), στο άρθρο 11 του οποίου προβλεπόταν ότι: «1. Από 1.8.2010 θεσπίζεται Εισφορά Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (ΕΑΣ) η οποία τηρείται σε λογαριασμό με οικονομική αυτοτέλεια, στο Ασφαλιστικό Κεφάλαιο Αλληλεγγύης Γενεών (ΑΚΑΓΕ), το οποίο συστάθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 149 του ν. 3655/2008 Σκοπός του λογαριασμού είναι η κάλυψη ελλειμμάτων των κλάδων κύριας σύνταξης Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης (Φ.Κ.Α.). 2. α. Η ΕΑΣ παρακρατείται μηνιαία από τις συντάξεις που καταβάλλονται από το Δημόσιο ως εξής: α) Για συντάξεις από 1.400,01 € έως 1.700,00 €, ποσοστό 3%. β) Για συντάξεις από 1.700,01 € έως 2.000,00 €, ποσοστό 4%. γ) Για συντάξεις από 2.000,01 € έως 2.300,00 €, ποσοστό 5%. δ) Για συντάξεις από 2.300,01 € έως 2.600,00 €, ποσοστό 6%. ε) Για συντάξεις από 2.600,01 € έως 2.900,00 €, ποσοστό 7%. στ) Για συντάξεις από 2.900,01 € έως 3.200,00 €, ποσοστό 8%. ζ) Για συντάξεις από 3.200,01 € έως 3.500,00 €, ποσοστό 9%. η) Για συντάξεις από 3.500,01 € και άνω, ποσοστό 10%. β. ... 3. α. Για την πρώτη κατηγορία το ποσό της σύνταξης μετά την παρακράτηση της εισφοράς δεν μπορεί να υπολείπεται των χιλίων τετρακοσίων ευρώ (1.400 €). β. (...) 5. Τα ποσά που παρακρατούνται με ευθύνη του Δημοσίου αποδίδονται στον Λογαριασμό του ΑΚΑΓΕ το αργότερο μέχρι το τέλος του επομένου, από την παρακράτηση, μήνα. 6. Οι διατάξεις του άρθρου αυτού έχουν ανάλογη εφαρμογή και για τις χορηγίες και τα βοηθήματα που καταβάλλει το Δημόσιο».

Περαιτέρω, ο ν.3986/2011 με τίτλο «Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012-2015» (ΦΕΚ Α' 152/1.7.2011) ορίζει, στην παρ. 10 του άρθρου 44, ότι «... Από 1.8.2011, τα ποσοστά των περιπτώσεων (β) έως και (η) της παραγράφου 2 του άρθρου 38 του ν. 3863/2010 (Α' 115), καθώς και του άρθρου 11 του ν. 3865/2010 (Α' 120) αναπροσαρμόζονται σε 6%, 7%, 9%, 10%, 12%, 13% και 14% αντίστοιχα», η διάταξη δε αυτή επαναλήφθηκε για τα ποσοστά του άρθρου 11 του ν.3865/2010 με την παράγραφο 13 του άρθρου 2 του ν.4002/2011 (ΦΕΚ Α' 180/22.8.2011).

Τέλος, με την παράγραφο 9 του άρθρου 2 του ν.4024/2011 (ΦΕΚ Α' 226) προστέθηκε στο άρθρο 38 του ν.3863/2010 παράγραφος 8, η οποία, τροποποιηθείσα με τις παραγράφους 3 και 4 του άρθρου 30 του ν.4075/2012 (ΦΕΚ Α' 89), ορίζει ότι: «Από τον Λογαριασμό της Εισφοράς Αλληλεγγύης Συνταξιούχων που τηρείται στο Ασφαλιστικό Κεφάλαιο Αλληλεγγύης Γενεών (ΑΚΑΓΕ) δύνανται να μεταφέρονται ποσά μέχρι του ύψους των τριάντα πέντε εκατομμυρίων ευρώ ετησίως για τη χρηματοδότηση και υλοποίηση του προγράμματος «Πρόγραμμα κατ' οίκον φροντίδας συνταξιούχων». Με κοινή υπουργική απόφαση των Υπουργών, Εσωτερικών και Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης καθορίζεται κάθε φορά το ύψος του ποσού χρηματοδότησης, το πρόγραμμα που θα υλοποιηθεί, οι αποδέκτες και κάθε άλλο θέμα σχετικά με τη διαδικασία μεταφοράς του ποσού».

Συναφώς δε, με την υποπαρ. 10 παρ. Β' του άρθρου 138 του ν.4052/2012 (ΦΕΚ Α' 41), συμπληρώθηκε το εκτεθέν ανωτέρω δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 38 του ν.3863/2010, το οποίο, όπως ισχύει μετά την τροποποίησή του με την παράγραφο 3 του άρθρου 30 του ν.4075/2012, ορίζει ότι: «Σκοπός του Λογαριασμού είναι η κάλυψη ελλειμμάτων των κλάδων κύριας σύνταξης Φ.Κ.Α., καθώς και η χρηματοδότηση του Προγράμματος «Πρόγραμμα κατ' οίκον φροντίδας συνταξιούχων».

Συντάγματος), σε ιδιαίτερο συνταξιοδοτικό καθεστώς, που συνιστά άμεση συνέχεια του ειδικού υπηρεσιακού τους καθεστώτος, το οποίο, κατά πάγια νομολογία του ΑΕΔ, του Ελεγκτικού Συνεδρίου αλλά και του Συμβουλίου της Επικρατείας, σαφώς διακρίνεται από το κατοχυρωμένο στο άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Συνεπώς, κατά τα κριθέντα από την Ολομέλεια, δεν είναι συνταγματικώς ανεκτή η επιβολή ασφαλιστικών βαρών, κατ' επίκληση της δημοσιονομικής κρίσης, στην κατηγορία αυτή συνταξιούχων, που συνιστά διακριτή ασφαλιστική κατηγορία από εκείνες που εντάσσονται στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και επωφελούνται από το προϊόν της εισφοράς.

β) Η επιβολή της επίμαχης εισφοράς και η επιβάρυνση των συνταξιούχων του Δημοσίου με το χρέος χρηματοδότησης των Φ.Κ.Α., εκτός του πλαισίου της καθολικής εθνικής και κοινωνικής αλληλεγγύης, που προϋποθέτει την αντίστοιχη επιβάρυνση όλων των πολιτών, θίγει και τις, απορρέουσες από τα άρθρα 2 παρ. 1, 5 παρ. 1 και 25 παρ. 1α του Συντάγματος, αρχές της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας και της προστατευόμενης εμπιστοσύνης, αφού η επιβολή της σε βάρος των συνταξιούχων της ειδικής αυτής κατηγορίας οδηγεί σε αιφνίδια και χωρίς ειδική αιτιολόγηση σύνδεσή τους με ένα σύστημα ασφάλισης και τα ήδη γεγενημένα ελλείμματά του, στα οποία ουδέποτε μετείχαν.

γ) Η επίμαχη εισφορά, θεωρούμενη και ως αμιγές μέτρο διαταμειακής - διαγενεακής αλληλεγγύης, αντίκειται στην, κατ' άρθρο 4 παρ. 5 του Συντάγματος, αρχή της ισότητας στα δημόσια βάρη και στην, κατ' άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος, αρχή της αναλογικότητας. Και τούτο, διότι δεν αιτιολογείται επαρκώς, ούτε η επιβολή καθ' εαυτή του επίμαχου βάρους αποκλειστικώς στους συνταξιούχους της παρούσας γενεάς, τόσο του Δημοσίου, όσο και των Φ.Κ.Α., ως ενιαίας κατηγορίας, ενόψει του ότι το μέτρο αυτό υπερβαίνει τα όρια του συνταξιοδοτικού σχήματος και των κατ' ιδίαν ασφαλιστικών κοινοτήτων, στις οποίες ανήκουν οι βαρυνόμενοι με αυτό, ούτε η εσωτερική διαρρύθμιση της επίδικης εισφοράς, ως προς τον καθορισμό του ύψους και των συντελεστών της, καθιστώντας μη εφικτό και το σχετικό δικαστικό έλεγχο. Περαιτέρω, λαμβανομένου υπόψη ότι οι βαρυνόμενοι με την ΕΑΣ συνταξιούχοι δεν είναι η μόνη κατηγορία που αντλεί ωφέλεια από τη βιωσιμότητα του συνταξιοδοτικού συστήματος ως συνόλου και ειδικότερα των κλάδων κυρίας σύνταξης, αφού άμεση ωφέλεια από το σύστημα αυτό αντλεί και ο ενεργός ασφαλισμένος πληθυσμός, η επιλογή του νομοθέτη να θεσμοθετήσει ένα τέτοιο δια-ταμειακό βάρος μόνο σε βάρος της κατηγορίας των συνταξιούχων και, μάλιστα, όσων οι συντάξεις υπερβαίνουν το ποσό των 1.400 ευρώ, έπρεπε να αιτιολογηθεί ειδικά, αφού συνιστά κατ' αρχήν απόκλιση από την, κατ' άρθρο 4 παρ. 5 του Συντάγματος, αρχή της καθολικότητας των βαρών, καθόσον με τον επίμαχο γενικευμένο κοινωνικοασφαλιστικό πόρο επιφορτίζεται συγκεκριμένη κατηγορία.

δ) Στο μέτρο που η εν λόγω εισφορά δεν αποτελεί έκτακτο δημοσιονομικό μέτρο προς ελάφρυνση του προϋπολογισμού της Γενικής Κυβέρνησης, αλλά παρέμβαση διαρθρωτικού χαρακτήρα, υπό μορφή πάγιου μηχανισμού χρηματοδότησης της κοινωνικής ασφάλισης, εντασσόμενη στο πλαίσιο της επιχειρηθείσας με τους νόμους 3863 και 3865/2010 κοινωνικοασφαλιστικής μεταρρύθμισης, και μόνη η έλλειψη ώριμης, πλήρους και επιστημονικά τεκμηριωμένης μελέτης, από την οποία να προκύπτει το αναγκαίο και πρόσφορο, τόσο της επιβολής της εισφοράς στην κατηγορία των συνταξιούχων, όσο και του ύψους της για τη βιωσιμότητα του συστήματος, συνιστά παραβίαση της απορρέουσας από το άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος υποχρέωσης του νομοθέτη για τη διασφάλιση της αναλογιστικής και οικονομικής βιωσιμότητας του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος, αλλά και της συνταγματικής αρχής της ασφάλειας δικαίου.

Τέλος, η Ολομέλεια αποφάνθηκε ότι «Οι διατάξεις των άρθρων 38 του ν. 3863/2010, 11 του ν. 3865/2010, καθ' ο μέρος επιβλήθηκε με αυτές εισφορά αλληλεγγύης στις συντάξεις του Δημοσίου, και συνακόλουθα και οι ρυθμίσεις των άρθρων 44 παρ. 10 του ν. 3986/2011 και 2 παρ. 13 του ν. 4002/2011 καθ' ο μέρος αυξήθηκε με αυτές το ύψος της επίμαχης εισφοράς για του συνταξιούχους του Δημοσίου είναι αντίθετες προς τις ρυθμίσεις των άρθρων 4 παρ.1 και 5, 22 παρ. 5 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές. Δοθέντος δε, ότι οι συνταγματικές αυτές διατάξεις παρέχουν μείζονα προστασία από το άρθρο 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, που επιβάλλει συγκεκριμένη στάθμιση ως προς την τήρηση της δίκαιης ισορροπίας μεταξύ του υπηρετούμενου με τα μέτρα επέμβασης στην περιουσία δημοσίου συμφέροντος και των θιγόμενων περιουσιακών δικαιωμάτων (βλ. μεταξύ άλλων αποφ. ΕΔΔΑ της 7.5.2013 Ιωάννα Κουφάκη και ΑΔΕΔΥ κατά Ελλάδος, της 3.10.2013 Γιαβή κατά Ελλάδος και της 25.9.2014 Βιαροπούλου κατά Ελλάδος), παρέλκει η εξέταση τυχόν παραβίασης της διάταξης αυτής». (βλ. και ΟΛΕΣ 32/2018).

Περαιτέρω, το Δικαστήριο, λαμβάνοντας υπόψη ότι α. με τα Πρακτικά της 3^{ης} Ειδικής Συνεδρίασης της 24.6.2010 και της 4^{ης} Ειδικής Συνεδρίασης της 29.6.2010, η Διοικητική Ολομέλεια δεν είχε διατυπώσει επιφυλάξεις ως προς την αντίθεση των διατάξεων του άρθρου 38 του ν.3863/2010 και 11 του ν.3865/2010 προς τα άρθρα 4 παρ. 1 και 5, 22 παρ. 5 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος, β. το προϊόν της παρακράτησης της Εισφοράς Αλληλεγγύης Συνταξιούχων έχει διατεθεί για την κάλυψη ελλειμμάτων Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης και για την κάλυψη των αναγκών του Προγράμματος κατ' οίκον φροντίδας Συνταξιούχων, γ. κατά τα κοινώς γνωστά και κατά τα βασίμως προβαλλόμενα από το καθ' ου Ελληνικό Δημόσιο, με το υπόμνημά του, συντρέχουν εξαιρετικοί λόγοι αναγόμενοι στην ανάγκη διασφάλισης της δημοσιονομικής ισορροπίας του Κράτους, ήχθη στην κρίση ότι, με την επιφύλαξη της ένδικης αγωγής και όσων ένδικων βοηθημάτων και ενστάσεων έχουν ήδη ασκηθεί και εκκρεμούν ενώπιον του αρμόδιου Τμήματος και Κλιμακίου, η διάγνωση της αντίθεσης των διατάξεων των άρθρων 38 του ν.3863/2010 και 11 του ν.3865/2010 και συνακόλουθα των διατάξεων των άρθρων 44 παρ. 10 του ν.3986/2011 και 2 παρ. 13 του ν.4002/2011, ως προς την επιβολή και την αύξηση της ΕΑΣ σε βάρος των συνταξιούχων του Δημοσίου, στα άρθρα 4 παρ. 1 και 5 και 22 παρ. 5 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές πρέπει, προς αποτροπή αιφνιδιασμού του καθ' ου Ελληνικού Δημοσίου, να μετατεθεί στο χρόνο δημοσίευσης της απόφασής του, οπότε και θα καταστεί προσβάσιμη για το Ελληνικό Δημόσιο η σχετική δικαστική κρίση, με συνέπεια να μην υφίσταται βάση για την άσκηση νέων αγωγών και ενστάσεων προς ικανοποίηση των αξιώσεων που έχουν γεννηθεί από την ίδια αιτία μέχρι του χρόνου αυτού. Απαιτείται δε η προαναφερόμενη ειδική μέριμνα, όσον αφορά την ένδικη αγωγή και τις ήδη εκκρεμείς, καθόσον ενδεχόμενη απόρριψή τους θα ισοδυναμούσε αφενός με κατάργηση δίκης και ευθεία προσβολή των άρθρων 20 παρ. 1 του Συντάγματος και 6 της Ε.Σ.Δ.Α. (πρβλ. ΔΕΚ αποφάσεις της 8.4.1976, C-43/75, Defrenne κατά SABENA, σκ. 70 επομ., και της 17.5.1990, C-262/88, Barber κατά Guardian Royal Exchange Assurance Group, σκ. 44 και 45, ΕΔΔΑ αποφάσεις της 13.6.1979, Marex κατά Βελγίου, της 23.10.1997, The National & Provincial Building Society κλπ. κατά Ηνωμένου Βασιλείου, της 28.10.1999, Zielinski κλπ. κατά Γαλλίας, της 27.5.2004, OGIS - Institut Stanislas κλπ. κατά Γαλλίας, κ.ά.) και αφετέρου με προδήλως άνιση μεταχείριση σε βάρος όσων έχουν ήδη προσφύγει δικαστικώς και τελούν στην ίδια νομική κατάσταση με το νικήσαντα προσφεύγοντα (πρβλ. αποφ. ΕΔΔΑ της 7.6. 2007 Dvorguchits κατά Ρωσίας, της 21.6.2007 Redka κατά Ουκρανίας της 317.2007 Rizhamadze κατά Γεωργίας, της 11.10.2007 Stefanescu κατά Ρουμανίας και της 14.1.2010 Vanjak κατά Κροατίας). Αντιθέτως, ο αποκλεισμός της ικανοποίησης

των παρελθουσών αξιώσεων όσων δεν έχουν ήδη προσφύγει παρίσταται δικαιολογημένος, ενόψει της προδήλως διαφορετικής τους θέσης, αφού οι τελευταίοι δεν εκδήλωσαν πρόθεση δικαστικής επιδίωξης των σχετικών απαιτήσεών τους. Η παραδοχή δε αυτή δεν συγκρούεται, ούτε με το άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος, αλλά ούτε και με το άρθρο 6 παρ. 1 της Ε.Σ.Δ.Α. και το άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου αυτής, διότι αφενός μεν η αναδρομικότητα των συνεπειών των αποφάσεων του Ελεγκτικού Συνεδρίου δεν είναι αυτονόητη και αποκλειστική κάθε άλλης ρύθμισης, αφετέρου δε, με τον ως άνω τιθέμενο περιορισμό, δεν διαταράσσεται η δίκαιη ισορροπία μεταξύ των απαιτήσεων του γενικού συμφέροντος και της προστασίας των δικαιωμάτων των διοικουμένων, εφόσον αυτοί δεν αποστερούνται των δικαιωμάτων τους, τα οποία απλώς περιορίζονται, για τους προαναφερόμενους λόγους επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος. Επομένως, με την κρίση περί μετάθεσης των οικονομικών αποτελεσμάτων της απόφασης τηρείται δίκαιη ισορροπία μεταξύ των θιγόμενων δικαιωμάτων με τον επιδιωκόμενο σκοπό, που συνίσταται στην αποτροπή επέλευσης ανυπολόγιστης δημοσιονομικής επιβάρυνσης του κρατικού προϋπολογισμού με ταυτόχρονη διακινδύνευση της ίδιας της δυνατότητάς του να χορηγεί συντάξεις, υπό τις παρούσες εξαιρετικές δυσμενείς δημοσιονομικές συνθήκες (πρβλ. ΣτΕ Ολ. 2287-2290/2015, 4741/2014).⁹

Με την 32/2018 απόφασή της, η Ολομέλεια επανέλαβε τις προεκτεθείσες σκέψεις, όσον αφορά δε το ζήτημα του χρονικού σημείου επέλευσης των αποτελεσμάτων της διάγνωσης της αντίθεσης των διατάξεων των άρθρων 38 του ν.3863/2010, 11 του ν.3865/2010 και συνακόλουθα των διατάξεων των άρθρων 44 παρ. 10 του ν.3986/2011 και 2 παρ. 13 του ν.4002/2011, ως προς την επιβολή και την αύξηση της Ε.Α.Σ. σε βάρος των συνταξιούχων του Δημοσίου, προς τα άρθρα 4 παρ. 1 και 5 και 22 παρ. 5 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές, αποφασίστηκε ότι ως τέτοιο χρονικό σημείο πρέπει να οριστεί ο χρόνος δημοσίευσης της συναφούς κατ' αντικείμενο 244/2017 απόφασης της Ολομέλειας του Δικαστηρίου, με την οποία και επιλύθηκε το πρώτον το επίμαχο νομικό ζήτημα, ήτοι η 8.2.2017.

2.1.3. Μείωση επιδομάτων

- Απόφαση 742/2018

Η Ολομέλεια επελήφθη της νομιμότητας των περικοπών του επιδόματος θέσης υψηλής ευθύνης των ανώτατων στρατιωτικών, οι οποίες επήλθαν δυνάμει των νόμων 3833/2010 και 3845/2010.

Η Ολομέλεια έκρινε ότι, με το άρθρο 1 παρ. 2 του ν.3833/2010, σε συνδυασμό με το άρθρο 20 παρ. 1 του ίδιου νόμου, προβλέφθηκε η μείωση από 1.1.2010, κατά ποσοστό 12%, των πάσης φύσης επιδομάτων, αποζημιώσεων και εν γένει αμοιβών, που προβλέπονται από γενικές ή ειδικές διατάξεις και καταβάλλονται στους λειτουργούς και υπαλλήλους του Δημοσίου, των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.), στα μόνιμα στελέχη των Ενόπλων

⁹ Όσον αφορά την κρίση περί μετάθεσης των οικονομικών αποτελεσμάτων της 244/2017 απόφασης της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου στις 8.2.2017, ημερομηνία δημοσίευσής της, βλ. ECHR PREMIÈRE SECTION DÉCISION Requête no 57275/17 Konstantina FRANTZESKAKI contre la Grèce et 14 autres requêtes, με την οποία οι προσφυγές απερρίφθησαν ως απαράδεκτες (βλ.σκ. 38-41).

Δυνάμεων και στα αντίστοιχα της Ελληνικής Αστυνομίας, καθώς και του Πυροσβεστικού και Λιμενικού Σώματος. Εξαίρεση στην ως άνω μείωση προβλέπεται μόνο για τα ρητώς καθοριζόμενα στην παράγραφο 3 του άρθρου αυτού επιδόματα και συγκεκριμένα για αυτά της οικογενειακής παροχής, χρόνου υπηρεσίας, εφημεριών, ραδιενέργειας, ειδικής απασχόλησης, ειδικών συνθηκών εργασίας, επικίνδυνης εργασίας, καταδυτικού και αναπηρίας. Στο πλαίσιο της προσπάθειας για δημοσιονομική διόρθωση, μείωση του πληθωρισμού και επανάκτηση της ανταγωνιστικότητας της εθνικής οικονομίας, επιχειρήθηκε η προσαρμογή των εισοδημάτων σε βιώσιμα επίπεδα σε μόνιμη βάση. Συναφώς, με το άρθρο τρίτο παρ. 1 και έβδομο του επακολούθησαντα ν.3845/2010, στον οποίο προσαρτήθηκαν ως Παραρτήματα τα τρία Μνημόνια που απαρτίζουν το από 3.5.2010 «Μνημόνιο Συνεννόησης» μεταξύ της Ελλάδας και των δανειστών της, προβλέφθηκε ότι από 1.6.2010 τα επιδόματα που καταβάλλονται στα αναφερόμενα ως άνω πρόσωπα, ήτοι σε αυτά που προσδιορίζονται στο άρθρο 1 παρ. 2 του ν.3833/2010, μεταξύ των οποίων και τα μόνιμα στελέχη των ενόπλων δυνάμεων, περικόπτονται από 1.6.2010 κατά ποσοστό 8%. Μεταξύ δε των επιδομάτων που υπέστησαν την προαναφερόμενη μείωση εμπίπτει και το καταβαλλόμενο στους εν ενεργεία στρατιωτικούς επίδομα θέσης υψηλής ευθύνης (άρθρο 2 παρ. 5 ν.2448/1996, Α' 279, άρθρο 51 ν.3205/2003). Ενόψει δε του ότι, με τη διάταξη του άρθρου 10 παρ. 2 του ν.3075/2002, που αντικατέστησε την παρ. 2 του άρθρου 34 του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων, το εν λόγω επίδομα θέσης υψηλής ευθύνης κατέστη από 1.1.2003 συντάξιμη παροχή, με την ένταξή του στη βάση υπολογισμού της σύνταξης των στρατιωτικών από το βαθμό του Ταξίαρχου και άνω, μέσω του μέτρου της περικοπής των επιδομάτων που θεσπίστηκαν με τους ως άνω νόμους 3833/2010 και 3845/2010, αναπροσαρμόστηκαν μειωτικά και οι συντάξεις των στρατιωτικών από το βαθμό αυτό και άνω.

Η Ολομέλεια αποφάνθηκε ότι, ενόψει του ύψους της επίμαχης περικοπής και της βάσης υπολογισμού της, δεν τίθεται ζήτημα παραβίασης της αρχής της αναλογικότητας, όπως αυτή κατοχυρώνεται στο άρθρο 25 παρ. 1 εδ. δ' του Συντάγματος, οι δε διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 2 και 9 του ν.3833/2010, τρίτου παρ. 1 και έβδομου παρ. 1 του ν.3845/2010, κατ' εφαρμογή των οποίων αναπροσαρμόστηκε (μειώθηκε) η σύνταξη του εκκαλούντος με την περικοπή του ενσωματωμένου σε αυτή επιδόματος θέσης υψηλής ευθύνης, δεν αντίκειται στην αρχή της αναλογικότητας και το άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ. Όσον αφορά την εφαρμογή των ως άνω διατάξεων στις συντάξεις των στρατιωτικών χωρίς την έκδοση ειδικού συνταξιοδοτικού νόμου, τέτοιες διατάξεις είναι εκείνες των παρ. 3 και 5 του άρθρου 34 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, το δε επίδομα θέσης υψηλής ευθύνης κατέστη συντάξιμη παροχή από 1.1.2003 με τη διάταξη του άρθρου 10 παρ. 2 του ν.3075/2002.

- Απόφαση 1388/2018

Το ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος που τέθηκε ενώπιον της Ολομέλειας αφορά στην κατάργηση ή μείωση, υπό τις προϋποθέσεις που ορίζουν οι διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου μόνου του ν.3847/2010, του δώρου Χριστουγέννων και Πάσχα και του επιδόματος αδειάς, που καταβάλλονται ετησίως στους συνταξιούχους του Δημοσίου, ζήτημα το οποίο έχει συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων, καθόσον αφορά το σύνολο των συντάξεων που καταβάλλονται από το Δημόσιο και εκκρεμεί μεγάλος αριθμός υποθέσεων.

Η Ολομέλεια αποφάνθηκε ότι, ενόψει του ιδιαίτερου υπηρεσιακού και συνταξιοδοτικού καθεστώτος που το Σύνταγμα επιφυλάσσει στους δημόσιους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς (βλ. άρθρα 16, 21, 23 παρ. 2, 29 παρ. 3, 45, 87 και επ., 103 και 104

του Συντάγματος, πρβλ. ΑΕΔ 16/1983, Α.Π. 701/2014, 968/2013, Ολ. Ε.Σ. 244/2017), το Κράτος εγγυάται και οφείλει να διασφαλίζει την επάρκεια των συντάξεων και τη βιωσιμότητα του συστήματος συνταξιοδότησης των ανωτέρω (Ε.Σ. Ολ. 244/2017, Πρακτικά 3ης Ειδ. Συνεδρίασης της 24.6.2010). Στο πλαίσιο αυτό, εναπόκειται, κατ' αρχήν, στην ευχέρεια του νομοθέτη, ενόψει και των εκάστοτε δημοσιονομικών συνθηκών, να μεταβάλλει για το μέλλον το συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημόσιων υπαλλήλων, λειτουργών και στρατιωτικών, ως προς το ύψος, μεταξύ άλλων, του ποσού της λαμβανόμενης σύνταξης και των παρακολουθημάτων αυτής, χωρίς να επιβάλλεται η εσαεί διατήρηση του υφιστάμενου καθεστώτος, δοθέντος ότι δεν κατοχυρώνεται ούτε από την εθνική ούτε από τη διεθνή έννομη τάξη δικαίωμα σε συντάξεις ή παρακολουθήματα αυτών συγκεκριμένου ύψους. Στο ίδιο πλαίσιο, ο νομοθέτης έχει, επίσης, κατ' αρχήν την ευχέρεια, ενόψει της κατ' άρθρο 25 παρ. 4 του Συντάγματος αξιωσής του για εκπλήρωση του χρέους εθνικής και κοινωνικής αλληλεγγύης προς διασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, να επιβάλλει βάρη στις συνταξιοδοτικές παροχές των στρατιωτικών, υπαλλήλων και λειτουργών του δημοσίου, υπό την έννοια του άρθρου 4 παρ. 5 του Συντάγματος, με ποικίλες μορφές (περικοπή του ύψους της σύνταξης ή των παρακολουθημάτων αυτής, επιβάρυνση αυτών με εισφορές, κ.ά.). Οι αρχές, όμως, της ισότητας ενώπιον του νόμου και της ισότητας στα δημόσια βάρη, που συνάγονται από τις διατάξεις του άρθρου 4 παρ. 1 και 5 του Συντάγματος, απαιτούν τα βάρη αυτά, που επιβάλλονται στο πλαίσιο της συνταξιοδοτικής σχέσης, να τελούν σε συνάφεια προς το σκοπό που επιδιώκει η νομοθετική παρέμβαση, ενόψει και του γενικότερου κανονιστικού πλαισίου, και να διασφαλίζουν την τήρηση μίας, κατ' αρχήν δίκαιης, ισορροπίας μεταξύ του υπηρετούμενου σκοπού και των παρεμβάσεων στο ύψος της σύνταξης ή των παρακολουθημάτων αυτής.

Η Ολομέλεια έκρινε ότι, σε περιπτώσεις εξαιρετικά δυσμενών δημοσιονομικών συνθηκών, ο νομοθέτης δύναται, κατ' αρχήν, να λάβει μέτρα συνιστάμενα, μεταξύ άλλων, σε μείωση ή περικοπή των συνταξιοδοτικών παροχών που καταβάλλονται στους συνταξιούχους στρατιωτικούς, υπαλλήλους ή δημόσιους λειτουργούς. Στις εξαιρετικές, όμως, αυτές περιπτώσεις, η δυνατότητα του νομοθέτη να μειώνει ή περικόπτει τις συνταξιοδοτικές παροχές δεν είναι απεριόριστη, αλλά οριοθετείται κατά πρώτον από τις αρχές της κοινωνικής αλληλεγγύης (άρθρο 25 παρ. 4 του Συντάγματος) και της ισότητας στα δημόσια βάρη (άρθρο 4 παρ. 5 του Συντάγματος), οι οποίες επιτάσσουν να κατανέμεται εξίσου το βάρος της δημοσιονομικής προσαρμογής μεταξύ όλων των πολιτών, καθώς και από την αρχή της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος), που προϋποθέτει στάθμιση από τον ίδιο το νομοθέτη του υπηρετούμενου από τα θεσπιζόμενα μέτρα σκοπού, αφενός, και της επέμβασής του στα δικαιώματα και τις νόμιμες προσδοκίες των συνταξιούχων, αφετέρου, κατά τρόπο ώστε να δικαιολογείται ότι το συγκεκριμένο μέτρο είναι πράγματι πρόσφορο και αναγκαίο για την αντιμετώπιση του προβλήματος, κατ' αποκλεισμό άλλων λιγότερο επαχθών εναλλακτικών λύσεων (Ε.Σ. Ολ. 244/2017, ΣτΕ Ολ. 668/2012, 1286/2012, 3410, 3663/2010 και ΣτΕ 2192-2196/2014). Σε κάθε δε περίπτωση, η περικοπή των συντάξεων, ακόμα και αν δεν παραβιάζει τα όρια που θέτουν οι ανωτέρω συνταγματικές διατάξεις, δεν μπορεί να παραβιάζει την θεσπιζόμενη από το άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος αρχή της αξιοπρέπειας του ανθρώπου, τη χορήγηση δηλαδή στον συνταξιούχο παροχών τέτοιων που να του επιτρέπουν να διαβιώνει με αξιοπρέπεια, εξασφαλίζοντας τους όρους όχι μόνο της φυσικής του υπόστασης, αλλά και της συμμετοχής του στην κοινωνική ζωή, με τρόπο που δεν αφίσταται, πάντως, ουσιωδώς από τις αντίστοιχες συνθήκες του εργασιακού του βίου (βλ. ΣτΕ Ολ. 2287-2290/2015). Στο πλαίσιο αυτό, οι όποιες νομοθετικές παρεμβάσεις πρέπει, ενόψει των αρχών του κράτους δικαίου και της ασφάλειας δικαίου, να αιτιολογούνται, προκειμένου να

διασφαλίζεται η τήρηση των ανωτέρω αρχών και να καθίσταται εφικτός ο δικαστικός τους έλεγχος. Πηγή δε αιτιολόγησης των μέτρων αυτών συνιστά, μεταξύ άλλων, η κατ' άρθρο 74 παρ. 1 του Συντάγματος σχετική αιτιολογική έκθεση, καθώς και οι προπαρασκευαστικές εργασίες για την ψήφιση των σχετικών νομοθετικών μέτρων. Η οξύτητα δε της δημοσιονομικής κρίσης συνιστούν λόγους που σταθμίζονται κατά τη δικαιολόγηση της επιβολής των μέτρων και της έκτασης αυτών, δεν αποτελούν, όμως, θεμιτούς κατά το Σύνταγμα λόγους απόκλισης από τις ανωτέρω ελάχιστες αναγκαίες ουσιαστικές και διαδικαστικές εγγυήσεις, για τη συμβατότητα των θεσπιζόμενων μέτρων προς τις ανωτέρω συνταγματικές διατάξεις.

Η θεσπισθείσα από τη διάταξη του άρθρου μόνου του ν.3847/2010 κατάργηση της καταβολής των επιδομάτων εορτών και αδειάς στους συνταξιούχους του Δημοσίου, που λαμβάνουν μηνιαίως ποσό σύνταξης μεγαλύτερο των 2.500 ευρώ, συνιστά μέτρο που συνάδει με την επίτευξη του ανωτέρω υπέρτερου σκοπού δημόσιου συμφέροντος, η επίτευξη δε του σκοπού αυτού δεν στηρίχθηκε μόνο στη μείωση των δαπανών για τις συνταξιοδοτικές παροχές, αλλά και στη λήψη κατά την επόμενη τριετία διάφορων δημοσιονομικών, διαρθρωτικών και χρηματοπιστωτικών μέτρων, η συνδυασμένη εφαρμογή των οποίων εκτιμήθηκε από το νομοθέτη ότι θα συμβάλει στην έξοδο της Χώρας από την κρίση και στη βελτίωση των δημοσιονομικών της μεγεθών, κατά τρόπο που αναμενόταν να διατηρηθεί και στο μέλλον, δηλαδή μετά την πάροδο της τριετίας, στην οποία, καταρχήν απέβλεπε το περιλαμβανόμενο στο Μνημόνιο πρόγραμμα.

Η επίμαχη ρύθμιση, η οποία δεν είναι μεμονωμένη, αλλά εντάσσεται σε ένα ευρύτερο πλέγμα μέτρων (δημοσιονομικών, διαρθρωτικών και χρηματοπιστωτικών) για τη διασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και κατ' επέκταση της βιωσιμότητας και του συνταξιοδοτικού συστήματος, λόγω των προαναφερθέντων χαρακτηριστικών της και της περιορισμένης έντασης και διάρκειάς της, συνιστά μία δικαιολογημένη επέμβαση στο συνταξιοδοτικό δικαίωμα των πληττόμενων από αυτή στρατιωτικών συνταξιούχων. Ως εκ τούτου, δεν αντίκειται στη συνταγματικώς κατοχυρωμένη αρχή της αναλογικότητας. Συναφώς, δεν αντίκειται ούτε στο άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ.

Περαιτέρω, η επιβληθείσα, με την παράγραφο 1 του άρθρου μόνου του ν.3847/2010, κατάργηση των επιδομάτων εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα και αδειάς στους συνταξιούχους, που λαμβάνουν μηνιαίως ποσό σύνταξης άνω των 2.500 ευρώ, δεν αντίκειται ούτε στην αρχή της ισότητας (άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος), διότι το ύψος της μηνιαίας καταβαλλόμενης σύνταξης αποτελεί ένα αντικειμενικό κριτήριο διαφορετικής μεταχείρισης των συνταξιούχων, ούτε στην αρχή της ισότητας των πολιτών στα δημόσια βάρη, που κατοχυρώνεται στο άρθρο 4 παρ. 5 του Συντάγματος, δοθέντος ότι το ύψος της εισπραττόμενης μηνιαίας σύνταξης αποτελεί πρόσφορο κριτήριο διαφοροποίησης των συνταξιούχων ως προς τη συγκεκριμένη ρύθμιση, με συνέπεια να δικαιολογείται η μετακύλιση του σχετικού βάρους σε αυτούς που λαμβάνουν υψηλότερα ποσά σύνταξης. Τέλος, η επίμαχη ρύθμιση αιτιολογείται προσηκόντως, χωρίς να απαιτείται περαιτέρω για την αιτιολόγηση της αναγκαιότητας θέσπισής της η εκπόνηση ειδικής μελέτης.

Συμπερασματικά, η Ολομέλεια έκρινε ότι οι διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου μόνου του ν.3847/2010, κατ' εφαρμογή των οποίων, από 1.6.2010 και εφεξής, δεν καταβάλλονται στον ενάγοντα, στρατιωτικό συνταξιούχο, τα επιδόματα εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα καθώς και το επίδομα αδειάς, δεν αντίκεινται στα άρθρα 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5, 17, 22, 25 παρ. 1 και 3, 28 παρ. 1 και 2 και 36 παρ. 2 του Συντάγματος, ούτε στο άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης του

Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και στην αρχή της αναλογικότητας, ούτε δε στα άρθρα 15 παρ. 1, 17 και 31 παρ. 1 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.1.4. Μείωση συντάξεων κατ' εφαρμογή της υποπαρ. Β3 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν.4093/2012¹⁰

¹⁰ Ο ν.4093/2012, «Έγκριση Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016 - Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής του ν. 4046/2012 και του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016» (Α' 222/12.11.2012), επέφερε με το άρθρο πρώτο παρ. Β περαιτέρω μειώσεις επί των μεγαλύτερων των 1.000 ευρώ συντάξεων των συνταξιούχων του Δημοσίου. Ειδικότερα, ορίστηκαν, μεταξύ άλλων, τα εξής: Υποπαράγραφος Β.3. [όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 1 παρ. 2 του ν. 4111/2013 (Α' 18) με έναρξη ισχύος - σύμφωνα με την παράγραφο 5 του ίδιου άρθρου - από 19.11.2012] «α. Η μηνιαία σύνταξη ή το άθροισμα των μηνιαίων συντάξεων και μερισμάτων, άνω των 1.000 ευρώ, που καταβάλλονται από οποιαδήποτε πηγή και για οποιαδήποτε αιτία, μειώνεται ως εξής: Για συνολικό ποσό σύνταξης ή αθροίσματος συντάξεων: αα. Άνω των 1.000,00 ευρώ και έως 1.500,00 ευρώ, μειώνεται το σύνολο του ποσού κατά 5% και σε κάθε περίπτωση το ποσό που εναπομένει δεν μπορεί να υπολείπεται των 1.000,01 ευρώ. ββ. Από 1.500,01 ευρώ έως και 2.000,00 ευρώ, μειώνεται το σύνολο του ποσού κατά 10% και σε κάθε περίπτωση το ποσό που εναπομένει δεν μπορεί να υπολείπεται των 1.425,01 ευρώ. γγ. Από 2.000,01 ευρώ έως και 3.000,00 ευρώ, μειώνεται το σύνολο του ποσού κατά 15% και σε κάθε περίπτωση το ποσό που εναπομένει δεν μπορεί να υπολείπεται των 1.800,01 ευρώ και δδ. Από 3.000,01 ευρώ και άνω, μειώνεται το σύνολο του ποσού κατά ποσοστό 20% και σε κάθε περίπτωση το ποσό που εναπομένει δεν μπορεί να υπολείπεται των 2.550,01 ευρώ. β. Για τον προσδιορισμό του ποσοστού μείωσης λαμβάνεται υπόψη το ποσό της μηνιαίας βασικής σύνταξης ή των μηνιαίων βασικών συντάξεων όπως αυτά θα έχουν διαμορφωθεί την 31.12.2012 μετά την τυχόν παρακράτηση της εισφοράς αλληλεγγύης συνταξιούχων και της επιπλέον εισφοράς ..., καθώς και των τυχόν μειώσεων που επιβλήθηκαν με τις διατάξεις της παρ. 10 του άρθρου 1 του ν. 4024/2011 και του άρθρου 1 του ν. 4051/2012. γ. Σε περίπτωση συρροής συντάξεων το ποσό της μείωσης επιμερίζεται αναλογικά σε κάθε φορέα ή τομέα και αποτελεί έσοδο του οικείου ασφαλιστικού φορέα ή τομέα. δ. ...». Υποπαράγραφος Β.4. «Για επιδόματα εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα, καθώς και το επίδομα αδειάς που προβλέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 5 του ν. 2592/1998 (Α' 57) και του άρθρου μόνου του ν. 3847/2010 ... καταργούνται. ...». Υποπαράγραφος Β.8. «Η ισχύς των διατάξεων των προηγούμενων παραγράφων αρχίζει από 1.1.2013 ...». Στην αιτιολογική έκθεση του εν λόγω νόμου αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι με τις διατάξεις της παραγράφου Β αυτού επιχειρείται «να περισταλεί η δημοσιονομική δαπάνη των καταβαλλόμενων από το Δημόσιο συντάξεων», ότι «Με τις διατάξεις της υποπαραγράφου 3 η μηνιαία σύνταξη ή το άθροισμα των συντάξεων, συμπεριλαμβανομένων των επικουρικών καθώς και των μερισμάτων των Μετοχικών Ταμείων, που υπερβαίνει τα 1.000 €, μειώνεται ...» και ότι «Με τις διατάξεις της υποπαραγράφου 4 καταργείται από 1.1.2013 για τους συνταξιούχους του Δημοσίου, γενικά, η χορήγηση δώρων εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα καθώς και του Επιδόματος Αδειάς». Εξάλλου, στην έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, που συνόδευε το σχέδιο του ανωτέρω ν.4093/2012 κατά την υποβολή του προς ψήφιση στη Βουλή, αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «1. [...] Παράγραφος Β. Τροποποιείται και συμπληρώνεται η συνταξιοδοτική νομοθεσία του Δημοσίου στα εξής, κατά βάση, σημεία: ... - Μειώνεται, από 1-1-2013, το συνολικό ποσό της μηνιαίας σύνταξης ή το άθροισμα συντάξεων και μερισμάτων, άνω των 1.000 Ευρώ. ... - Καταργείται, από 1-1-2013, η χορήγηση επιδόματος εορτών (Χριστουγέννων και Πάσχα) και επιδόματος αδειάς στους συνταξιούχους και βοηθηματούχους του Δημοσίου. (Σήμερα χορηγούνται σε συνταξιούχους που έχουν συμπληρώσει το 60ό έτος της ηλικίας και η σύνταξή τους δεν υπερβαίνει τα 2.500 Ευρώ). ... 2. Από τις προτεινόμενες διατάξεις προκαλούνται τα ακόλουθα οικονομικά αποτελέσματα: Α. Επί του κρατικού προϋπολογισμού 1. Ετήσια εξοικονόμηση δαπάνης ποσού 2.566.400.000 ευρώ περίπου, η οποία αναλύεται σε: ... - 438.000.000 ευρώ από την περικοπή συντάξεων κατά 5% ή 10% ή 15%. (Παρ. Β) - 242.000.000 ευρώ από την κατάργηση δώρων εορτών και επιδόματος αδειάς στις συντάξεις του Δημοσίου. (Παρ. Β) ...».

- Απόφαση 1277/2018

Με την 1/2018 απόφαση του κατά το άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος Ειδικού Δικαστηρίου κρίθηκε ότι οι θεσπισθείσες με τις διατάξεις της υποπαραγράφου Β.3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν.4093/2012 περικοπές των συντάξεων του Δημοσίου, κατά το μέρος που αφορούν τους συνταξιούχους δικαστικούς λειτουργούς και ελήφθησαν υπόψη για τον επανυπολογισμό των συντάξεών τους κατά το άρθρο 14 παράγραφοι 1 περ. β και 2 περ. α του ν.4387/2016, αντίκεινται στις διατάξεις του άρθρου 26 του Συντάγματος και στις εξειδικεύουσες αυτές, ως προς τη δικαστική εξουσία, διατάξεις των άρθρων 87 παρ. 1 και 88 παρ. 2 του Συντάγματος, οι οποίες επιτάσσουν τη χορήγηση στους δικαστικούς λειτουργούς σύνταξης που να μην αποκλίνει ουσιωδώς από τις αποδοχές των εν ενεργεία δικαστικών λειτουργών, οι οποίοι έχουν τον αυτό βαθμό με εκείνον που κατείχαν οι συνταξιούχοι κατά την έξοδό τους από την ενεργό υπηρεσία, ώστε να διασφαλίζεται σε αυτούς επίπεδο αξιοπρεπούς διαβίωσης, ανάλογο με το κύρος και την αποστολή του λειτουργήματος που ασκούσαν.

Η Ολομέλεια αποφάνθηκε ότι η επίλυση των, τιθέμενων στην αχθείσα ενώπιόν της υπόθεση, νομικών ζητημάτων, που αποτελούν αντικείμενο της πρότυπης δίκης, παραμένει λυσιτελής για τους λοιπούς συνταξιούχους του Δημοσίου. Και τούτο, διότι αφενός με τις ανωτέρω διατάξεις θεσπίστηκαν περικοπές που βαρύνουν όλες εν γένει τις καταβαλλόμενες από το Δημόσιο Ταμείο συντάξεις και όχι ειδικά τις συντάξεις των δικαστικών λειτουργών, αφετέρου η εισαγωγή της υπόθεσης, ως πρότυπης δίκης, αποφασίστηκε από την αρμόδια Τριμελή Επιτροπή με κριτήριο την αντιπροσωπευτικότητά της, καθόσον, όπως προκύπτει από το περιεχόμενο του οικείου δικογράφου, με τους προβαλλόμενους ισχυρισμούς του ενάγοντος τίθεται το ζήτημα της αντίθεσης των επίμαχων ρυθμίσεων προς διατάξεις υπέρτερης τυπικής ισχύος με τη μεγαλύτερη δυνατή ευρύτητα.

Η Ολομέλεια έκρινε ότι ο συνταγματικός νομοθέτης έχει επιφυλάξει διαχρονικά ειδικό υπηρεσιακό και συνταξιοδοτικό καθεστώς για τους δημοσίους λειτουργούς, τους δημοσίους υπαλλήλους και τους στρατιωτικούς (άμεσα και έμμεσα όργανα του Κράτους) που συνδέονται με ειδική νομική σχέση με το Κράτος.

Από το σύνολο των ρυθμίσεων των άρθρων 87 επ. (ιδιαίτερη θέση των δικαστικών λειτουργών), 45, 23 παρ. 2 και 29 παρ. 3 (των στελεχών των ενόπλων δυνάμεων), 16 (των πανεπιστημιακών), 21 (των ιατρών που υπηρετούν σε κρατικούς φορείς για την προστασία της υγείας των πολιτών) και 103 και 104 (των δημοσίων υπαλλήλων), καθώς και τις ειδικές διαδικαστικές ρυθμίσεις για την προπαρασκευή και τη νομοπαραγωγική διαδικασία επί των συνταξιοδοτικών νομοσχεδίων (άρθρα 73 παρ. 2 και 3 του Συντάγματος), την απονομή των συντάξεων (άρθρο 80 του Συντάγματος), αλλά και την ειδική δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου επί των διαφορών από την απονομή σύνταξης (άρθρο 98 παρ. 1 περ. στ' του Συντάγματος), συνάγεται ότι το Σύνταγμα υποδέχεται ως ιδιαίτερο θεσμό το ειδικό υπηρεσιακό και συνταξιοδοτικό καθεστώς των υπαλλήλων.

Ως «σύνταξη» προεχόντως νοείται η περιοδική παροχή που καταβάλλεται σε δημόσιο υπάλληλο ή λειτουργό αντί μισθού και ως συνέχεια αυτού, μετά την αποχώρησή του από την ενεργό υπηρεσία, το κόστος της οποίας βαρύνει κατ' αρχήν τον κρατικό προϋπολογισμό, δηλαδή το Δημόσιο Ταμείο, το βάρος δε αυτό δύναται να αναδέχεται και ο προϋπολογισμός νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου που δεν λειτουργεί ως οργανισμός κοινωνικής ασφάλισης (Ε.Σ. Ολ. 992/2015, 918/2012, 3299/2013, ΣτΕ 1296/2015, 2087/2012, 3037/2007, 1970/2002 κ.ά., Ε.Σ. Πρακτικά 1ης Ειδικής

Συνεδρίασης της 20.4.2016), ενώ για την απονομή της εφαρμόζονται ενιαίοι κανόνες, προσαρμοσμένοι στην ιδιομορφία της σχέσης δημόσιου δικαίου που συνδέει το δημόσιο λειτουργό ή υπάλληλο με την υπηρεσία. Συνεπώς, η σύνταξη αυτή φέρει το χαρακτήρα της «αμοιβής», που καταβάλλεται ως συνέχεια του μισθού της κατηγορίας αυτής δικαιούχων στο πλαίσιο της ειδικής νομικής τους σχέσης με το Κράτος (πρβλ. ΑΕΔ 28/2004 για τη μισθολογική φύση των διαφορών από τις εισφορές που επιβάλλονται για τη μελλοντική καταβολή σύνταξης), ο κύριος δε κορμός του συστήματος ασφάλισης της κατηγορίας αυτής συνταξιούχων και όσων έλκουν κατά νόμο από αυτούς δικαίωμα σύνταξης, παρά τις όποιες δευτερεύουσες εξαιρέσεις και αποκλίσεις, όπως διαχρονικά οργανώθηκε από το νομοθέτη σε εκτέλεση των σχετικών συνταγματικών ρυθμίσεων, προσιδιάζει στα συστήματα επαγγελματικής ασφάλισης.

Περαιτέρω, κρίθηκε ότι, από τις συνταγματικές διατάξεις για το ειδικό υπηρεσιακό και συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημόσιων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, το οποίο επιλέγουν στο πλαίσιο της επαγγελματικής τους ελευθερίας (άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος), την απορρέουσα από τα άρθρα 4 παρ. 1 και 5 παρ. 1 του Συντάγματος αρχή της αξιοκρατίας, που διέπει το σύνολο της υπηρεσιακής κατάστασης των εν λόγω υπαλλήλων και λειτουργών, δηλαδή το διορισμό ή την πρόσληψη, αλλά και τη σταδιοδρομία σε δημόσια θέση, σε συνδυασμό και προς τις συνταγματικές αρχές του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας (άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος), του κοινωνικού κράτους δικαίου (άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος), της ασφάλειας δικαίου και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, καθώς και του ατομικού δικαιώματος σεβασμού της ιδιοκτησίας (άρθρο 17 παρ. 1 του Συντάγματος), που περιλαμβάνει τόσο τα περιουσιακά δικαιώματα, όσο και τις νόμιμες προσδοκίες επί περιουσιακών δικαιωμάτων, όπως της αμοιβής από παρεχόμενη εργασία, συνάγεται ότι οι καταβαλλόμενες μετά τον τερματισμό του εργασιακού βίου συντάξεις πρέπει να τελούν σε αναλογία, δηλαδή σε εύλογη ποσοτική σχέση, με τις αποδοχές ενεργείας

Τέλος, η Ολομέλεια αποφάνθηκε ότι οι διατάξεις της υποπαραγράφου Β.3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν.4093/2012¹¹, με τις οποίες επήλθαν οι επίμαχες μειώσεις στις συντάξεις του Δημοσίου, αντίκεινται προς τις ρυθμίσεις των άρθρων 4 παρ. 5 και 25 παρ. 1 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές της ισότητας των πολιτών στα δημόσια βάρη και της αναλογικότητας, καθώς και προς τη συνταγματική αρχή της αναλογίας σύνταξης αποδοχών ενεργείας, όπως αυτή ισχύει για τους συνταξιούχους του Δημοσίου, οι λοιπές δε αιτιάσεις που αφορούν στη συμβατότητα της επίμαχης ρύθμισης σε σχέση με τις διατάξεις των άρθρων 2 παρ. 1, 5 παρ. 1, 17, 22 παρ. 5 και 25 παρ. 4 του Συντάγματος έχουν εξεταστεί στο πλαίσιο των ως άνω συνταγματικών αρχών και του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των

¹¹ βλ. σκέψη 19 της απόφασης: «Με τις τελευταίες αυτές διατάξεις μειώθηκαν, για πέμπτη φορά, από 1.1.2013, οι κύριες συντάξεις του Δημοσίου που υπερβαίνουν τα 1.000 ευρώ, σε ποσοστά από 5% έως και 20% αναλόγως του ύψους της σύνταξης, με κατοχύρωση κατώτατου ορίου εναπομείναςας σύνταξης μετά την εφαρμογή κάθε ποσοστού μείωσης, ενώ καταργήθηκαν και τα επιδόματα εορτών και αδειάς για όσους από τους συνταξιούχους εξακολουθούσαν να τα λαμβάνουν. Για τον υπολογισμό δε της μείωσης αυτής λαμβάνεται υπόψη το μηνιαίο ποσό της κύριας σύνταξης όπως είχε διαμορφωθεί την 31.12.2012, δηλαδή μετά την παρακράτηση της εισφοράς αλληλεγγύης συνταξιούχων και της επιπλέον εισφοράς της παρ. 13 του άρθρου 2 του ν.4002/2011, καθώς και των μειώσεων που επιβλήθηκαν με τις διατάξεις της παρ. 10 του άρθρου 1 του ν. 4024/2011 και του άρθρου 1 του ν.4051/2012 (ανάλογη ρύθμιση θεσπίστηκε με την υποπαρ. ΙΑ.5 περ. 1 της παρ. ΙΑ του ίδιου άρθρου και για τους συνταξιούχους των φορέων κοινωνικής ασφάλισης)».

δημόσιων υπαλλήλων και λειτουργών, ενώ παρέλκει η εξέταση τυχόν παραβίασης της διάταξης του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α., δοθέντος ότι οι συνταγματικές αυτές διατάξεις παρέχουν μείζονα προστασία από τη διάταξη αυτή, που επιβάλλει συγκεκριμένη στάθμιση ως προς την τήρηση της δίκαιης ισορροπίας μεταξύ του υπηρετούμενου με τα μέτρα επέμβασης στην περιουσία δημόσιου συμφέροντος και των θιγόμενων περιουσιακών δικαιωμάτων.

2.2. Η νομολογία του Δικαστηρίου κατά την παρ. 2 του άρθρου 108Α¹² του π.δ.1225/1981

- Απόφαση 887/2016

Με τη 2619/2015 απόφαση του ΙΙΙ Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου υποβλήθηκε στην Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου προδικαστικό ερώτημα, κατ' εφαρμογή της παρ. 2 του άρθρου 108Α του π.δ.1225/1981, σχετικά με εκκρεμή ενώπιόν του έφεση κατά του Ελληνικού Δημοσίου και κατά πράξης της 44^{ης} Διεύθυνσης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (Γ.Λ.Κ.) περί αναπροσαρμογής της σύνταξης του εκκαλούντος σύμφωνα με τα άρθρα 6 παρ. 1 περ. ζ' και παρ. 2 του ν.2838/2000, σε συνδυασμό με το άρθρο 37 παρ. 2 του ν.3016/2002, κατά το μέρος που η αναπροσαρμοζόμενη σύνταξη ορίστηκε πληρωτέα από 1.5.2003, δηλαδή αναδρομικώς από τριετίας από την πρώτη του μήνα έκδοσης της ως άνω προσβαλλόμενης πράξης, σύμφωνα με το άρθρο 60 παρ. 1¹³ του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων

¹² Έχουν δημοσιευτεί πέντε αποφάσεις της Ολομέλειας κατόπιν παραπεμπτικών αποφάσεων του ΙΙΙ Τμήματος επί εφέσεων και εφέσεων-αγωγών στρατιωτικών συνταξιούχων.

¹³ Στο άρθρο 60 παρ. 1 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα (π.δ. 169/2007, Α' 210) ορίζεται: «Δεν επιτρέπεται σε καμιά ανεξαιρέτα περίπτωση ν' αναγνωρισθούν αναδρομικά σε βάρος του Δημοσίου Ταμείου οικονομικά δικαιώματα από συντάξεις για χρονικό διάστημα πέρα των τριών ετών από την πρώτη του μήνα κατά τον οποίο εκδίδεται η σχετική πράξη ή απόφαση». Με τη διάταξη αυτή θεσπίζεται χρονικός περιορισμός ως προς την αναδρομή των οικονομικών αποτελεσμάτων των εκτελεστών πράξεων ή αποφάσεων των αρμόδιων οργάνων της συνταξιοδοτικής Διοίκησης, με τις οποίες, κατόπιν ουσιαστικής κρίσης του συνταξιοδοτικού δικαιώματος, ήτοι των αναγκαίων προϋποθέσεων του νόμου για τον προσδιορισμό αυτού, κανονίζεται ή αναπροσαρμόζεται ήδη κανονισθείσα σύνταξη οριστικά στο διοικητικό επίπεδο. Έχει δε κριθεί από την Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου (26/2010, 166/2010, 963/2010, 1587/2011, 3023/2012, 4319/2013, 2234/2014), υπό το φως της νομολογίας του ΕΔΔΑ, ότι, στην περίπτωση που με απόφαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου ακυρώνεται ή μεταρρυθμίζεται οριστική πράξη ή απόφαση της συνταξιοδοτικής Διοίκησης, με την οποία κρίνεται επί της ουσίας το συνταξιοδοτικό δικαίωμα, αφετηρία του χρονικού σημείου (dies a quo) της τριετούς αναδρομής αποτελεί η πρώτη του μήνα έκδοσης της ακυρούμενης ή μεταρρυθμιζόμενης, με την απόφαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, πράξης, με την οποία η συνταξιοδοτική Διοίκηση παρά το νόμο δεν αναγνώρισε την ένδικη συνταξιοδοτική αξίωση (με όριο το χρόνο θεμελίωσης του σχετικού συνταξιοδοτικού δικαιώματος) και όχι ο χρόνος έκδοσης των αποφάσεων του Ελεγκτικού Συνεδρίου κατά την άσκηση της δικαιοδοσίας του. Η σταθερότητα αυτή της αφετηρίας της αναδρομικής έκτασης του συνταξιοδοτικού δικαιώματος και της αντίστοιχης αξίωσης κατά του Δημοσίου αποβλέπει στην ακριβή αποτύπωση των δημοσιονομικών στοιχείων, βάσει των οποίων καταρτίζεται ο Κρατικός Προϋπολογισμός, και επομένως στην τήρηση της αρχής της ακριβείας του Προϋπολογισμού, δηλαδή εξυπηρετεί το ευρύτερο δημοσιονομικό συμφέρον του Δημοσίου, σε συνδυασμό με την αποτελεσματική διαχείριση των δημόσιων εσόδων και όχι απλώς το στενώς εννοούμενο ταμειακό συμφέρον του Δημοσίου με τον περιορισμό των οικονομικών διεκδικήσεων που εγείρονται εις βάρος του. Ως εκ τούτου, με την ανωτέρω διάταξη δεν εισάγεται πρόνομο υπέρ του Δημοσίου με τη μορφή θέσπισης υπέρ αυτού τριετούς παραγραφής, ούτε ιδιόμορφος περιορισμός της οικονομικής ωφέλειας του συνταξιούχου, αλλά θεσπίζεται γενικός, αντικειμενικός και εύλογος περιορισμός της αναδρομικής έκτασης του συνταξιοδοτικού δικαιώματος που απονέμει ο νόμος,

και όχι από 1.7.2000 (ημερομηνία έναρξης ισχύος του ν.2838/2000). Η προσβαλλόμενη πράξη εκδόθηκε κατόπιν της 108/2004 απόφασης του ΙΙΙ Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου και των πρακτικών της 21^{ης}/15.11.2005 συνεδρίασης του Τριμελούς Συμβουλίου του Δικαστηρίου (άρθρο 2 του ν.3068/2002, όπως ισχύει). Με την ανωτέρω απόφαση (108/2004) είχε γίνει δεκτή έφεση του ίδιου συνταξιούχου κατά πράξης της 44^{ης} Διεύθυνσης του Γ.Λ.Κ., με την οποία είχε απορριφθεί αίτησή του για αναπροσαρμογή της σύνταξής του κατ' εφαρμογή των διατάξεων του ν.2838/2000, είχε ακυρωθεί η ως άνω πράξη και είχε αναπεμφθεί η υπόθεση στην 44^η Διεύθυνση του Γ.Λ.Κ. για να κριθεί, ως προς τη συνδρομή των ουσιαστικών προϋποθέσεων (άρθρο 49 του π.δ.1225/1981), η αίτησή του για την αναπροσαρμογή της σύνταξής του, σύμφωνα με τις προαναφερόμενες διατάξεις.

Το ΙΙΙ Τμήμα με τη 2619/2015 απόφασή του έκρινε ότι ανακύπτει ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος, που έχει συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων, χωρίς το ζήτημα αυτό να έχει επιλυθεί με προηγούμενη ad hoc απόφαση της Ολομέλειας του Δικαστηρίου, και ότι πρέπει να υποβληθεί προδικαστικό ερώτημα στην Ολομέλεια, κατ' άρθρο 108Α παρ. 2 του π.δ.1225/1981, προκειμένου αυτή να αποφανθεί σχετικά με το «αν η εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 60 παρ. 1 του ΣΚ στην περίπτωση που κατόπιν ακύρωσης από το αρμόδιο Τμήμα του Δικαστηρίου της άρνησης της συνταξιοδοτικής Διοίκησης να ενεργήσει νομίμως προς αναπροσαρμογή της σύνταξης συνταξιούχου στρατιωτικού κατ' εφαρμογή των διατάξεων των ν.2838/2000 και 3016/2002, εκδίδεται πράξη αναπροσαρμογής της σύνταξής του, τα οικονομικά αποτελέσματα της οποίας, υπό την κρατούσα στη νομολογία του Δικαστηρίου ερμηνευτική εκδοχή της διάταξης του άρθρου 60 παρ. 1 του ΣΚ, ανατρέχουν έως τρία έτη από την πρώτη του μήνα έκδοσής της (πράξης αναπροσαρμογής), παραβιάζει το δικαίωμα παροχής αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας και συγχρόνως προσβάλλει το δικαίωμα του συνταξιούχου στρατιωτικού για σεβασμό της περιουσίας του».

Η Ολομέλεια έκρινε κατά πλειοψηφία ότι, ο τρόπος, με τον οποίο η Διοίκηση καθόρισε την dies a quo της τριετούς αναδρομής του άρθρου 60 παρ. 1 του ΣΚ στην επίδικη υπόθεση, παραβιάζει το δικαίωμα παροχής αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας του εκκαλούντος στρατιωτικού συνταξιούχου και συγχρόνως προσβάλλει το δικαίωμα αυτού για σεβασμό της περιουσίας του και διαρρηγνύει τη δίκαιη ισορροπία, που πρέπει να υφίσταται μεταξύ της προστασίας της περιουσίας και των επιταγών του γενικού συμφέροντος, και επομένως δεν είναι συμβατή με το άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος, το άρθρο 6 της ΕΣΔΑ και το άρθρο 1 του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου αυτής.

Επομένως, όταν η Διοίκηση αναπροσαρμόζει τη σύνταξη στρατιωτικού συνταξιούχου συμμορφούμενη με απόφαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, με την οποία (α) ακυρώνεται η

συμβατός προς την υπερνομοθετικής ισχύος διάταξη του άρθρου 1 του (πρώτου) Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ (Ολ. Ε.Σ. 166/2010, 1587/2011) και προς τις διατάξεις των άρθρων 4 παρ. 1, 20 παρ. 1 και 25 παρ. 1 του Συντάγματος. Και τούτο, διότι η αφετηρία της αναδρομικής έκτασης του δικαιώματος δεν συνδέεται με τυχαία και απρόβλεπτα γεγονότα κείμενα εκτός του πεδίου επιρροής του ενδιαφερομένου, όπως ή μη έγκαιρη έκδοση της διοικητικής πράξης κανονισμού ή αναπροσαρμογής της σύνταξης, λόγω ενδεχομένης αμέλειας της διοίκησης, αλλά συνδέεται με συγκεκριμένα γεγονότα, εντός του πεδίου επιρροής του συνταξιούχου, όπως είναι η κατάθεση της αίτησης κανονισμού ή αναπροσαρμογής της σύνταξής του και η έγκαιρη από τον επιμελή δικαιούχο άσκηση των προβλεπόμενων από το νόμο ενδικοφανών ή ένδικων βοηθημάτων κατά της απόρριψης του αιτήματός του από τα αρμόδια συνταξιοδοτικά όργανα του Γ.Λ.Κ., η οποία (απόρριψη) σε κάθε περίπτωση τεκμαίρεται ότι συντελείται μετά πάροδο τριμήνου από την υποβολή της σχετικής αίτησης (Ε.Σ. Ολ. 26/2010, 166/2010 όπου και μειοψηφία, 1587/2011, 3023/2012, 4319/2013 κ.ά.).

αρχική άρνηση της διοίκησης να εφαρμόσει τις μισθολογικές προαγωγές των νόμων 2838/2000 και 3016/2002 σε στρατιωτικούς συνταξιούχους που είχαν ήδη συνταξιοδοτηθεί κατά την έναρξη ισχύος των νόμων αυτών, λόγω της, κατά τη Διοίκηση, μη κατ' αρχήν υπαγωγής του εκκαλούντος στρατιωτικού συνταξιούχου στις διατάξεις των ως άνω νόμων, και (β) αναπέμπεται η υπόθεση, κατ' άρθρο 49 του π.δ.1225/1981, για να κριθούν το πρώτον οι ουσιαστικές προϋποθέσεις του συνταξιοδοτικού δικαιώματος, αφετηρία της τριετούς αναδρομής των οικονομικών αποτελεσμάτων της πράξης αναπροσαρμογής πρέπει να οριστεί η ημερομηνία έκδοσης της (αρχικής) πράξης, με την οποία απορρίφθηκε το αίτημα του εκκαλούντος περί υπαγωγής του στις διατάξεις των νόμων 2838/2000 και 3016/2002, έστω και αν με την πράξη αυτή δεν έγινε ουσιαστική κρίση του δικαιώματος του συνταξιούχου. Και τούτο διότι, εάν δεν είχε μεσολαβήσει η παράνομη άρνηση της Διοίκησης να υπαγάγει το συνταξιούχο στις εφαρμοστέες διατάξεις των νόμων 2838/2000 και 3016/2002, αυτό το χρονικό σημείο θα αποτελούσε την αφετηρία της τριετούς αναδρομής. Εξάλλου, το χρονικό αυτό σημείο συνδέεται με συγκεκριμένα και αντικειμενικά γεγονότα, όπως η κατάθεση της αίτησης αναπροσαρμογής της σύνταξης και η έγκαιρη από τον επιμελή συνταξιούχο άσκηση των προβλεπόμενων ενδικοφανών ή ένδικων βοηθημάτων κατά της απόρριψης (ρητής ή σιωπηρής) του αιτήματός του από τα αρμόδια όργανα του Γ.Λ.Κ. Και τούτο, διότι εντός τριμήνου από την υποβολή της αίτησης η Διοίκηση οφείλει να απαντήσει, άλλως τεκμαίρεται σιωπηρώς απορριφθείσα η αίτηση και η τεκμαιρόμενη σιωπηρή απόρριψη μπορεί να προσβληθεί με το ένδικο μέσο της έφεσης ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου (Ε.Σ. Ολ. 1095/2013, 1756/2010, 166/2010, 1720/2009, 2159/2006).

- Αποφάσεις 486 και 487/2016

Το ΙΙΙ Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου, με τις 1806 και 2401/2015 αποφάσεις του, ομόφωνα αποφάσισε να παραπεμφθούν, με βάση τη διάταξη του άρθρου 108 Α παρ. 2 του π.δ.1225/1981, τα ακόλουθα ζητήματα (ενόψει του ότι αφενός διατυπώθηκαν δύο γνώμες και αφετέρου από τη λύση του ζητήματος εξαρτάται η κρίση ικανού αριθμού υποθέσεων που εκκρεμούν ήδη στο Τμήμα και οι οποίες, εφόσον δεν υφίσταται απόφαση της Ολομέλειας που να επιλύει το ζήτημα, δεν δύνανται να εισαχθούν από τον Πρόεδρο του Τμήματος στην κατά την παράγραφο 3 του άρθρου 108 Α του π.δ.1225/1981 διαδικασία, ώστε να δικαστούν ταχέως, τίθεται δε εν πάση περιπτώσει ζήτημα ισχύος διάταξης τυπικού νόμου, που το Τμήμα ομόφωνα θεωρεί ότι είναι σοβαρό):

(α) Αν διά του άρθρου 8 του ν.3408/2005¹⁴ ρυθμίστηκαν ζητήματα ικανοποίησης αξιώσεων συνταξιούχων στρατιωτικών εκ των νόμων 2838/2000 και 3016/2002 για την

¹⁴ Με τις διατάξεις των άρθρων 5 και 6 του ν.2838/2000 και 37 του ν. 3016/2002, οι οποίες άρχισαν να ισχύουν από 1.7.2000, 1.1.2001 και 1.7.2002, αντίστοιχα, θεσπίστηκε νέο σύστημα μισθολογικών προαγωγών για τους εν ενεργεία στρατιωτικούς. Από την Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου (Ε.Σ. Ολ. 814/2004, 839, 1013/2011, 961, 1433, 3461/2012, 2000/2013 κ.ά.) κρίθηκε ότι το σύστημα μισθολογικών προαγωγών, που θεσπίστηκε με τα ανωτέρω νομοθετήματα, εφαρμόζεται από της ισχύος των οικείων διατάξεων, δυνάμει του άρθρου 34 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, και στους συνταξιούχους στρατιωτικούς. Επομένως, από της ισχύος των διατάξεων των ανωτέρω νόμων 2838/2000 και 3016/2002 γεννήθηκαν υπέρ των συνταξιούχων στρατιωτικών, οι οποίοι υπάγονταν στις ρυθμίσεις αυτών, δικαιώματα κατά την έννοια του άρθρου 1 του Πρόσθετου πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ (Ε.Σ. Ολ. 4323/2013). Σημειωτέον ότι νομοθετικώς το θέμα ρυθμίστηκε το πρώτον με το άρθρο 8 του ν.3408/2005 (Α' 272), με το οποίο ορίστηκε ότι συντάξεις των στρατιωτικών που εξήλθαν της Υπηρεσίας μέχρι 30.6.2002 αναπροσαρμόζονται από 1ης Οκτωβρίου 2005 οίκοθεν από τις αρμόδιες Διευθύνσεις Συντάξεων του

περίοδο μόνον από της 1^{ης} Οκτωβρίου 2005 και εφεξής ή αν δι' αυτών καταργήθηκαν, αντίθετα προς υπερνομοθετικής ισχύος κανόνες, οι συναφείς αξιώσεις των στρατιωτικών συνταξιούχων από 1^{ης} Ιουλίου 2000 μέχρι της 30^{ης} Σεπτεμβρίου 2005. (β) Αν προς διεκδίκηση των αξιώσεών τους για το πριν από την 1^η Οκτωβρίου 2005 χρονικό διάστημα, οι συνταξιούχοι στρατιωτικοί, που ενεργούν προς το σκοπό αυτό μετά την ισχύ του άρθρου 8 του ν.3408/2005 και τη βάση του άρθρου αυτού εκδιδόμενη πράξη αναπροσαρμογής, οφείλουν να υποβάλουν αυτοτελές αίτημα εντός τριετίας ή αν μόνο μέσω της προσβολής της πράξης αναπροσαρμογής δικαιούνται να επιδιώξουν την ικανοποίηση, με έφεση, των αξιώσεων αυτών.

Με τις 486 και 487/2016 αποφάσεις της, η Ολομέλεια αποφάνθηκε, κατά πλειοψηφία, υπέρ της άποψης που είχε διατυπώσει η μειοψηφία των μελών του ΙΙΙ Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου στις 1806 και 2401/2015 αποφάσεις του: «Ο νομοθέτης του ν. 3408/2005 προέβλεψε όπως οι αξιώσεις των συνταξιούχων στρατιωτικών από τους νόμους 2838/2000 και 3016/2002 καταβληθούν σ' αυτούς μερικά και σταδιακά μόνον από της 1^{ης} Οκτωβρίου 2005. Αν άφηνε ανέπαφες, όπως δέχεται η πλειοψηφία, τις αξιώσεις για το προ της 1^{ης} Οκτωβρίου 2005 διάστημα θα ήταν αντιφατικός γιατί για μεν το διάστημα αυτό (από 1^{ης} Ιουλίου 2000 έως 30^{ης} Σεπτεμβρίου 2005) οι συνταξιούχοι στρατιωτικοί θα εδικαιούντο να λάβουν, έστω και μόνον κατόπιν αιτήσεώς τους και όχι «οίκοθεν», το σύνολο της διαφοράς, ενώ για το από 1^{ης} Οκτωβρίου 2005 έως 31^{ης} Δεκεμβρίου 2007, ήτοι για μεταγενέστερο χρόνο μόνον μέρος της διαφοράς. Συνεπώς, ο ίδιος ο νόμος 3408/2005 εθέσπισε κατάργηση των ήδη γεννηθέντων δικαιωμάτων των στρατιωτικών συνταξιούχων πλήττουσα τον πυρήνα του δικαιώματος, καθόσον καταργεί απολύτως όλες τις αξιώσεις που έχουν γεννηθεί μέχρι της 30^{ης} Σεπτεμβρίου 2005 και, ως εκ τούτου, είναι κατά το μέρος αυτό αντίθετος στο άρθρο 17 του Συντάγματος και το άρθρο 1 του (πρώτου) πρόσθετου πρωτοκόλλου της Σύμβασης της Ρώμης. Εκ τούτου παρέπεται ότι η πράξη αναπροσαρμογής συντάξεως που εκδίδεται κατ' εφαρμογή του άρθρου 8 του ν. 3408/2005 και που, σε εκτέλεση αντίθετου σε υπερνομοθετικής ισχύος κανόνα περιορίζει τις συνέπειες της αναπροσαρμογής όχι στις εκ του σεβασμού του δικαιώματος στην περιουσία απορρέουσες αξιώσεις, αλλά στο από 1^{ης} Οκτωβρίου 2005 χρονικό διάστημα είναι, κατά τούτο, μη νόμιμη λόγω ανίσχυρου ερείσματος και επομένως ακυρωτέα, εφόσον προσβάλλεται δι' εφέσεως. Ως συνακόλουθο της ανωτέρω αποδοχής, η μειοψηφήσασα γνώμη κρίνει ότι αξίωση στρατιωτικού συνταξιούχου για αναπροσαρμογή της σύνταξής του για το προ της 1^{ης} Οκτωβρίου 2005 χρονικό διάστημα κατ' εφαρμογή των νόμων 2838/2000 και 3016/2002 επιτρέπεται μόνον ενόσω είναι ακόμη εφικτή η παραδεκτή προσβολή της κατά τα ανωτέρω πράξεως αναπροσαρμογής, και μόνον δια της προσβολής της πράξεως αυτής, έστω και κατ' εκτίμηση του δικογράφου αν προσβάλλεται άλλη πράξη προκύπτει όμως σαφώς η βούληση του εκκαλούντος αναφορικά με το αντικείμενο του αιτήματος δικαστικής προστασίας που ασκεί, μετά δε την παρέλευση της προθεσμίας εγκύρου προσβολής της ανωτέρω πράξεως, τα συνταξιοδοτικά δεδομένα του ενδιαφερομένου οριστικοποιούνται και χάνεται κάθε δικαίωμα αυτού να επιτύχει δι' εφέσεως την ικανοποίηση των αξιώσεών του.»

Γ.Α.Κ., σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 5 και 6 του ν.2838/2000 και 37 του ν.3016/2002, σε συνδυασμό και με τις διατάξεις του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων, ότι η διαφορά θα αρχίσει να καταβάλλεται στους συνταξιούχους στρατιωτικούς, για τις συντάξεις που δικαιούνται, από 1ης Οκτωβρίου 2005 και, επιπλέον, ότι το καταβλητέο ποσό θα καλύπτει ποσοστό μόνο της συνολικής διαφοράς, το οποίο θα αυξάνεται τμηματικά μέχρι της 31ης Δεκεμβρίου 2007 σύμφωνα με το προβλεπόμενο χρονοδιάγραμμα.

- Απόφαση 484/2018

Με τη 201/2017 απόφασή του, το ΙΙΙ Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου υπέβαλε προδικαστικό ερώτημα στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου, κατ' εφαρμογή του άρθρου 108Α παρ. 2 του π.δ.1225/1981, προκειμένου η Ολομέλεια να αποφανθεί σχετικά με το ποια πρέπει να είναι η δικονομική αντιμετώπιση αγωγής αποζημίωσης, κατ' άρθρο 105 Εισ.Ν.Α.Κ., για τη ζημία που υπέστη συνταξιούχος στρατιωτικός από τη μη αναπροσαρμογή της σύνταξής του, με βάση τις μισθολογικές προαγωγές των άρθρων 5 και 6 του ν.2838/2000 (όπως αντικαταστάθηκαν εν μέρει από το άρθρο 37 του ν.3016/2002), για το χρονικό διάστημα εκείνο, για το οποίο η σωρευόμενη στο αυτό δικόγραφο έφεση γίνεται δεκτή και αναπροσαρμόζεται η σύνταξή του, με βάση τις ίδιες ως άνω διατάξεις.

Η Ολομέλεια έκρινε ότι, η δικαστική προστασία που παρέχεται στο δικαιούχο σύνταξης, όταν το Δικαστήριο τούτο, δικάζον κατ' έφεση, μεταρρυθμίζει τη συνταξιοδοτική πράξη που τον αφορά, συνίσταται στη διάπλαση κατά τέτοιο τρόπο του δικαιώματος αυτού, ώστε η ικανοποίηση των επιδίκων αξιώσεών του να προκύπτει εξ αυτής της ίδιας πλέον της διοικητικής πράξης, ως προέκυψε μετά τη δικαστική μεταρρύθμιση αυτής, που λόγω της αρχικής της διατύπωσης είχε προσβάλει το δικαίωμα του εκκαλούντος και είχε ως συνέπεια να προκαλέσει την ενώπιον του Δικαστηρίου διαφορά. Με την έφεση δεν αναγνωρίζεται, δηλαδή, απλώς ένα δικαίωμα ή διαπιστώνεται μια παρανομία, ούτε ακόμη απευθύνεται από το Δικαστήριο μια διαταγή προς τη Διοίκηση. Με το ένδικο αυτό μέσο, η δικαστική εξουσία αναπλάθει τη διοικητική σχέση, επεμβαίνουσα στην πράξη από την οποία προέκυψε η διαφορά, έτσι ώστε, και στο πλαίσιο της εκτελεστικής εξουσίας, να μην υφίσταται οτιδήποτε είχε πλήξει το επίδικο δικαίωμα. Εντός δε ενός Κράτους δικαίον είναι αναμενόμενο, ως εκ της ισχύος της αρχής της νομιμότητας, τα διοικητικά όργανα να σεβαστούν και να εκτελέσουν τις υποχρεωτικές γι' αυτά πράξεις, ιδίως μάλιστα όταν οι πράξεις αυτές διαπλάστηκαν, κατόπιν σχετικής αίτησης δικαστικής προστασίας, με το κύρος της δικαστικής εξουσίας. Η υπό κρίση αγωγή, κατά το μέρος που αφορά στην αξίωση του εναγομένου για αποζημίωση, κατ' άρθρο 105 Εισ.Ν.Α.Κ., για τη ζημία που υπέστη από την μη αναπροσαρμογή της σύνταξής του, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 37 του ν.3016/2002, κατά το χρονικό διάστημα από 1.8.2005 έως 30.9.2005, έπρεπε να απορριφθεί, καθόσον, μετά τη μερική παραδοχή της έφεσής του και την αναπροσαρμογή της σύνταξής του από 1.8.2005, αποκαταστάθηκε αναδρομικώς η τρωθείσα με την παράνομη διοικητική ενέργεια νομιμότητα, αιρουμένων αναδρομικώς και των οικονομικών αυτής συνεπειών και, ως εκ τούτου, δεν υφίσταται πλέον η επικαλούμενη από τον ενάγοντα και επαχθείσα, εξ αιτίας της ως άνω παράνομης ενέργειας, ζημία. Κατά λογική ακολουθία, δεν υφίσταται πλέον η βάση για τον καταλογισμό τόκων, καθώς ελλείπει το κεφάλαιο αποζημίωσης, χωρίς πάντως τούτο να σημαίνει ότι ο αποκατασταθείς κατά τα ανωτέρω ενάγων δεν δύναται να διεκδικήσει αποζημίωση εξ άλλου λόγου, αν μπορεί να αποδείξει και άλλη ζημία, πλην της αναδρομικώς αποκατασταθείσας, που υπέστη εκ της αυτής παράνομης πράξης. Εξάλλου, η έφεση και η αγωγή αποζημίωσης, σε περιπτώσεις ως η κρινομένη, έχουν δικονομική μόνον αυτοτέλεια και όχι ουσιαστική, δοθέντος ότι η βάση του αιτήματος δικαστικής προστασίας του διαδίκου είναι και στις δύο περιπτώσεις το παράνομο της αυτής διοικητικής πράξης.

- Απόφαση 137/2019

Με την 401/2017 απόφαση του ΙΙΙ Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου παραπέμφθηκε, κατά το άρθρο 108 Α παρ. 2 του π.δ.1225/1981, στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου το ζήτημα της αντίθεσης, σε υπερνομοθετικής ισχύος ρυθμίσεις, των διατάξεων του

άρθρου 86 παρ. 2 του ν.4307/2014, με τις οποίες θεσπίστηκε νέο σύστημα αποδοχών για τα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας σε τέτοιο ύψος, ώστε να αναπληρωθούν κατά το ήμισυ οι απώλειες που είχαν επέλθει στους μισθούς και τις συντάξεις αυτών με τις περικοπές του ν.4093/2012.

Η Ολομέλεια αποφάνθηκε υπέρ της μη αντίθεσης, σε υπερνομοθετικής ισχύος διατάξεις και αρχές, των διατάξεων του άρθρου 86 παρ. 2 του ν.4307/2014¹⁵

- Οι δύο πρόσφατες παραπεμπτικές (βάσει της διάταξης της παρ. 2 του άρθρου 108Α του π.δ.1225/1981) αποφάσεις

Απόφαση 277/2019 του III Τμήματος

Το Δικαστήριο, ενόψει α) του μεγάλου όγκου των υποθέσεων που εκτιμά ότι θα προκύψουν από τον κανονισμό των συντάξεων των δημόσιων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών με βάση τις διατάξεις του ν.4387/2016, β) των ζητημάτων που ανακύπτουν σχετικά με τη συνταγματικότητα της διάταξης του άρθρου 4 παρ. 1 του ν.4387/2016 περί υπαγωγής των προσώπων αυτών στον Ενιαίο Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης από 1.1.2017, γ) του ζητήματος σχετικώς με τη συνταγματικότητα των διατάξεων των άρθρων 6 παρ. 1 και 4, 7, 8, 13, 14 και 15 του ν.4387/2016, περί του τρόπου υπολογισμού των συνταξιοδοτικών αποδοχών των ως άνω προσώπων και τη συμβατότητα αυτών με το άρθρο 1 του 1ου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, και δ) της διαπίστωσης ότι δεν υφίσταται απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, που να έχει επιλύσει τα ζητήματα που τίθενται στην ένδικη υπόθεση, κρίνει ότι συντρέχουν εν προκειμένω οι προϋποθέσεις παραπομπής στην Ολομέλεια (Ε.Σ. Ολ. 487/2016, Ε.Σ. 401/2017) των ακόλουθων νομικών ζητημάτων που αντιμετώπισε: της συνταγματικότητας της υπαγωγής των δημοσίων εν γένει λειτουργών και υπαλλήλων σε ενιαίο φορέα κοινωνικής ασφάλισης και της συνταγματικότητας του νέου τρόπου υπολογισμού των συντάξεων των ανωτέρω, της συνταγματικότητας της μείωσης στη σύνταξη των δημόσιων εν γένει λειτουργών και υπαλλήλων, που προκύπτει από το νέο τρόπο υπολογισμού των συντάξεων, και της αναγνώρισης ότι στην αρχή της ισότητας, όπως προστατεύεται από το Σύνταγμα, περιλαμβάνεται και η αρχή της μη κατάδηλης διαφοροποίησης "παλαιών" και "νέων" συνταξιούχων, εν όψει του επιπέδου ζωής που διασφαλίζεται εκατέρωθεν από τις συντάξεις αυτών.

Απόφαση 278/2019 του III Τμήματος

Κατά την κρίση του Δικαστηρίου, στην υπό κρίση υπόθεση ανακύπτει ζήτημα γενικότερης σημασίας, ήτοι της συμβατότητας της υπαγωγής, με το άρθρο 4 του ν.4387/2016, των στρατιωτικών υπαλλήλων και συνταξιούχων στο ενιαίο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης του ν.4387/2016, με τις διατάξεις των άρθρων 45, 23 παρ. 2 και 29 παρ. 3 του Συντάγματος, καθώς και εκείνες των άρθρων 73 παρ. 2 και 3, 78 παρ. 4 και 80 του Συντάγματος, και, τέλος, των άρθρων 4 παρ. 1 και 25 παρ. 1 του Συντάγματος. Επιπλέον, ανακύπτει το ζήτημα της ορθής εφαρμογής από το Τμήμα των κριθέντων με την 244/2017 απόφαση της Ολομέλειας, που αφορά ευρύτερη κατηγορία

¹⁵ «...δεν παραβιάστηκαν οι συνταγματικές διατάξεις με τις οποίες προστατεύεται το θεμελιώδες κοινωνικό δικαίωμα στη σύνταξη των στρατιωτικών συνταξιούχων, ούτε το άρθρο 1 του 1ου Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση της Ρώμης, με το οποίο προστατεύεται ως περιουσιακό δικαίωμα, το δικαίωμα συντάξεως... δεν είναι υποστηρίξιμη η παραβίαση, δια της επίδικης ρύθμισης, και των άλλων συναφών με τις ανωτέρω ρυθμίσεις διατάξεων του Συντάγματος ή διεθνών Συμβάσεων, καθώς και των γενικών αρχών δικαίου με υπερνομοθετική ισχύ που επικαλείται ο εκκαλών.»

προσώπων, ήτοι όλους όσους εκ των συνταξιούχων υπόκεινται σε εισφορά αλληλεγγύης, ιδίως μετά την ένταξη αυτών στο καθεστώς αυτό, καθώς και το ζήτημα της συμβατότητας των διατάξεων των άρθρων 38 του ν.3863/2010 και 11 του ν.3865/2010 και, συνακόλουθα, των άρθρων 44 παρ. 10 του ν.3986/2011 και 2 παρ. 13 του ν.4002/2011, με τις διατάξεις των άρθρων 4 παρ. 1 και 5 και 22 παρ. 5 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές. Για το λόγο αυτό και δεδομένου ότι δεν υφίσταται απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου που να έχει επιλύσει τα ανωτέρω ζητήματα, το ΙΙΙ Τμήμα αποφάσισε ότι πρέπει να υποβληθεί προδικαστικό ερώτημα στην Ολομέλεια, κατ' εφαρμογή του άρθρου 108Α παρ. 2 του π.δ.1225/1981, προκειμένου αυτή να αποφανθεί για το ζήτημα της αντίθεσης, με τις προμνησθείσες συνταγματικές διατάξεις, αφενός της υπαγωγής των στρατιωτικών υπαλλήλων και συνταξιούχων στο ενιαίο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης του ν.4387/2016 και αφετέρου, μετά την ένταξή τους στο καθεστώς αυτό, της παρακράτησης από τη σύνταξή τους της εισφοράς αλληλεγγύης συνταξιούχων, κατ' εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 38 του ν.3863/2010 και 11 του ν.3865/2010 και, συνακόλουθα, των άρθρων 44 παρ. 10 του ν.3986/2011 και 2 παρ. 13 του ν.4002/2011.

3. Η πρότυπη δίκη σε συμβούλιο κατά την παρ. 3 του άρθρου 108Α του π.δ.1225/1981 («ταχεία δίκη»)¹⁶

Οι διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 108Α του π.δ.1225/1981 ρυθμίζουν τις ήδη εκκρεμείς ενώπιον των Τμημάτων του Ελεγκτικού Συνεδρίου υποθέσεις, στις οποίες τίθεται νομικό ζήτημα, για το οποίο έχει ήδη αποφανθεί η Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου, και οι οποίες εισάγονται σε τριμελή δικαστικό σχηματισμό, που απαρτίζεται από τον Πρόεδρο του Τμήματος, τον αρχαιότερο Σύμβουλο και ένα Σύμβουλο ως εισηγητή. Ο δικαστικός αυτός σχηματισμός αποφαινεται επ' αυτών με ομόφωνη απόφασή του, που λαμβάνεται σε συμβούλιο.

Εκδικάζοντας υποθέσεις με τη διαδικασία σε συμβούλιο το ΙΙΙ Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου αποφαινεται ότι «... με το ν.4055/2012, προς θεραπεία των αρχών της δίκαιης δίκης και επίτευξη της εύλογης διάρκειας αυτής, εισήχθησαν στη δικονομία του Ελεγκτικού Συνεδρίου δύο νέες ρυθμίσεις. Με την πρώτη (άρθρο 69) ορίστηκε ότι υποθέσεις, στις οποίες τίθεται νομικό ζήτημα για το οποίο έχει ήδη αποφανθεί η Ολομέλεια του Δικαστηρίου, επιτρέπεται να εισάγονται και δικάζονται εν συμβουλίο, υπό τις ειδικότερες προϋποθέσεις που προβλέπονται στη ρύθμιση αυτή. Με τη δεύτερη (άρθρο 73 παρ. 1) προβλέφθηκε η δυνατότητα του Δικαστηρίου να διατάσσει, για την ταχύτερη εκδίκαση αιτήσεων δικαστικής προστασίας, τη συνεκδίκαση περισσότερων ενδίκων βοηθημάτων και μέσων, εφόσον τίθενται όμοια ζητήματα. Από το συνδυασμό των ανωτέρω ρυθμίσεων, ερμηνευομένων υπό το πρίσμα των συνταγματικών επιταγών και με

¹⁶ βλ. αιτιολογική έκθεση ν.4055/2012 «Περαιτέρω, με τις προτεινόμενες διατάξεις επιχειρείται η αποσυμφόρηση του Δικαστηρίου από εφέσεις, με τις οποίες τίθενται, κυρίως επί συνταξιοδοτικών υποθέσεων, νομικά ζητήματα τα οποία έχουν κριθεί παγίως από την Ολομέλεια αυτού με σωρεία αποφάσεων και επιτυγχάνεται η εξοικονόμηση σημαντικών οικονομικών πόρων και ανθρωποωρών εργασίας που απαιτούνται για την εκδίκαση των υποθέσεων αυτών (βλ. και άρθρο πρώτο του ν. 3344/2005 (Α' 133) με το οποίο κυρώθηκε το πρωτόκολλο 14 στη Σύμβαση για την προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών).».

βάση το σκοπό του νομοθέτη, που συνίσταται στην ταχεία απονομή της δικαιοσύνης και την αποσυμφόρηση του Δικαστηρίου από το μεγάλο όγκο εκκρεμουσών υποθέσεων, συνάγεται ότι είναι δυνατή η ταυτόχρονη, στην ίδια διαδικασία, εφαρμογή των ανωτέρω διατάξεων των άρθρων 69 και 73 παρ. 1, ήτοι η εν συμβουλίω συνεκδίκηση περισσότερων υποθέσεων όταν είναι μεταξύ τους συναφείς, υπό την έννοια ότι με αυτές τίθενται όμοια νομικά ζητήματα, που έχουν επιλυθεί από την Ολομέλεια, και οι οποίες (υποθέσεις), ως προς το πραγματικό, ταυτίζονται ουσιαστικώς κατά τα στοιχεία που απαιτούνται για την εφαρμογή της κρίσιμης ρύθμισης, χωρίς να απαιτείται να συντρέχουν οι προϋποθέσεις της ομοδικίας., η απόφαση που εκδίδεται κατά την εν συμβουλίω διαδικασία δεν καθίσταται πράγματι δεσμευτική για τους διαδίκους, παρά μόνον εάν την αποδεχτούν, γεγονός που τεκμαίρεται με την άπρακτη παρέλευση της προθεσμίας που τάσσεται από το νόμο, εντός της οποίας μπορούν να ζητήσουν τη συζήτηση της υπόθεσης στο ακροατήριο. Εκ τούτων παρέπεται ότι κατά την εν συμβουλίω διαδικασία δεν απαιτείται πλήρης απόδειξη των ισχυρισμών που θεμελιώνουν την επίδικη απαίτηση, αλλά αρκεί, με βάση τα στοιχεία που υπάρχουν στο φάκελο, τα γνωστά στο δικαστήριο γεγονότα και την έλλειψη αντιφάσεων στους ισχυρισμούς του προσφεύγοντος και στα στοιχεία που προσκομίζει, όπως το δικαστήριο σχηματίζει πεποίθηση περί του αληθούς των ισχυρισμών αυτών.».

Η σπουδαιότητα του θεσμού της «ταχείας δίκης», όπως εφαρμόστηκε από τους δικαστικούς σχηματισμούς του Ελεγκτικού Συνεδρίου, καταδεικνύεται από τα ακόλουθα αριθμητικά δεδομένα¹⁷:

Με την πρότυπη εν συμβουλίω δίκη («ταχεία δίκη») εκδόθηκαν από

- την Ολομέλεια του Δικαστηρίου (κατ' άρθρο 117Α του π.δ.1225/1981, όπως προστέθηκε με το άρθρο 71 του ν.4055/2012¹⁸), κατά τα έτη 2012 έως και 2018,

¹⁷ Σύμφωνα με τα στοιχεία που έδωσαν οι Γραμματείες των αντίστοιχων δικαστικών σχηματισμών.

¹⁸ Άρθρο 71

Μετά το άρθρο 117 του π.δ.1225/1981, προστίθεται άρθρο 117Α ως εξής:

«Άρθρο 117Α

Προδήλως απαράδεκτα ή αβάσιμα ένδικα μέσα

1. Δικαστικός σχηματισμός που συγκροτείται από τον Πρόεδρο του Ελεγκτικού Συνεδρίου και απαρτίζεται από τον ίδιο ή το νόμιμο αναπληρωτή του, έναν Αντιπρόεδρο και έναν Σύμβουλο, ως εισηγητή, μπορεί με ομόφωνη απόφασή του που λαμβάνεται σε συμβούλιο να απορρίπτει αιτήσεις αναίρεσης που είναι προδήλως απαράδεκτες ή αβάσιμες ή όταν με αυτές προβάλλονται λόγοι που κατά πάγια νομολογία της Ολομέλειας του Δικαστηρίου είναι αβάσιμοι. Με την απόφαση αυτή απορρίπτεται και η εκκρεμής αίτηση αναστολής.

2. Η απόφαση κοινοποιείται σε αυτόν που άσκησε την αίτηση αναίρεσης. Ο τελευταίος μπορεί, με αίτησή του που κατατίθεται στη γραμματεία του Δικαστηρίου, μέσα σε προθεσμία τριάντα ημερών από την κοινοποίηση, να ζητήσει τη συζήτηση της υπόθεσης στο ακροατήριο, συμπληρώνοντας τις τυπικές ελλείψεις της αίτησής του και καταβάλλοντας επιπλέον παράβολο, εφόσον υπέχει τέτοια υποχρέωση, τριπλάσιο από το κατά περίπτωση προβλεπόμενο. Στην περίπτωση αυτή, η απόφαση που ελήφθη σε συμβούλιο παύει να ισχύει και ο Πρόεδρος εισάγει την υπόθεση για συζήτηση στην Ολομέλεια.

550, περίπου, αποφάσεις επί αιτήσεων αναίρεσης για νομικό ζήτημα που είχε ήδη κριθεί με προηγούμενη απόφαση της Ολομέλειας [υποθέσεις που αφορούν, ιδίως, την εφαρμογή των περί μισθολογικών προαγωγών νόμων 2838/2000 και 3016/2002 στους στρατιωτικούς συνταξιούχους (Ολ. Ε.Σ. 814/2004, 839/2011, 1013/2011, 961/2012, 1433/2012, 2000/2013, 3461/2013, κ.ά) και την αναπροσαρμογή των χορηγιών των προέδρων κοινοτήτων]

- το I Τμήμα, κατά το έτος 2018, 355 αποφάσεις έναντι 384 αποφάσεων που εκδόθηκαν για υποθέσεις που συζητήθηκαν στο ακροατήριο [για υποθέσεις που αφορούν την εφαρμογή της ειδικής βραχυπρόθεσμης (διετούς) παραγραφής στις αξιώσεις συνταξιούχων για την επιστροφή των αχρεωστήτως παρακρατηθέντων ποσών της ειδικής μηνιαίας εισφοράς των άρθρων 20 παρ. 3 του ν.2084/1992 και 26 του ν.2592/1998]
- το II Τμήμα, κατά τα έτη 2012 έως και 2018, 5.126 αποφάσεις [για υποθέσεις που αφορούν την ειδική παροχή του άρθρου 14 του ν.3016/2002 (επίδομα 176€), την αναπροσαρμογή βουλευτικής σύνταξης σύμφωνα με τις αποδοχές του Προέδρου της Ε.Ε.Τ.Τ., περικοπές με τις διατάξεις των νόμων 3833 και 3845/2010 πάγιας αποζημίωσης ν.2521/1997 συνταξιούχων δικαστών, συνυπολογισμό πάγιας αποζημίωσης άρθρου 45 παρ. Α6 του ν.3205/2003 για εμπειρογνώμονες ΥΠ.ΕΞ., περικοπές με την παρ. Γ του ν.4093/2012 συντάξεων συνταξιούχων διεπόμενων από τα ειδικά μισθολόγια (ιατροί Ε.Σ.Υ., μέλη Δ.Ε.Π. Α.Ε.Ι.),] έναντι 3.033 αποφάσεων που εκδόθηκαν για υποθέσεις που συζητήθηκαν στο ακροατήριο
- το III Τμήμα, κατά τα έτη 2012 έως και 2018, 4.595 αποφάσεις, με τις οποίες δικάστηκαν (συνεκδικάστηκαν) σε συμβούλιο 21.285 υποθέσεις, έναντι 5.467 αποφάσεων που εκδόθηκαν για υποθέσεις που συζητήθηκαν στο ακροατήριο. Οι υποθέσεις αυτές, που δικάστηκαν με την «ταχεία δίκη», αφορούν, μεταξύ άλλων, την εφαρμογή των περί μισθολογικών προαγωγών νόμων 2838/2000, 3016/2002 (Ολ.Ε.Σ. 814/2004, 839, 1013/2011, 961, 1433, 3461/2012, 2000/2013 κ.ά.) και 3408/2005 (Ολ.Ε.Σ. 4323/2013) στους στρατιωτικούς συνταξιούχους, τις κατ' άρθρο 6 παρ. 2 του ν.2838/2000 πρόσθετες μισθολογικές προαγωγές των ευδοκίμως τερματισάντων την υπηρεσία τους στρατιωτικών (Ολ.Ε.Σ. 2222/2014, 3295/2013, 2446, 2447/2008), το επίδομα θέσης υψηλής ευθύνης (άρθρα 2 παρ. 5 ν.2448/1996 και 10 παρ. 2 του ν.3075/2002, Ολ.Ε.Σ. 3105/2010), την κατ' άρθρ. 14 παρ. 2 και 3 του ν.3016/2002 παροχή ποσού 176 ευρώ (Ολ.Ε.Σ. 2347/2013), περικοπές

3. Εάν και μετά τη συζήτηση της υπόθεσης στο ακροατήριο η αίτηση αναίρεσης απορριφθεί, ο διάδικος που την προκάλεσε μπορεί, κατ' εκτίμηση του Δικαστηρίου, να καταδικασθεί να καταβάλει στον νικήσαντα διάδικο έως το τριπλάσιο της δικαστικής δαπάνης.

4. Στο δικαστικό σχηματισμό της παραγράφου 1 δεν επιτρέπεται να μετέχουν τα μέλη της Ολομέλειας, που μετείχαν στη σύνθεση του Τμήματος που εξέδωσε την προσβαλλόμενη με την αίτηση αναίρεσης απόφαση.»

- Με την παρ. 18 του άρθρου 110 του ν.4055/2012 ορίζεται ότι: «18. Οι διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 71 εφαρμόζονται και στις εκκρεμείς ενώπιον των Τμημάτων υποθέσεις».

συντάξεων στρατιωτικών συνταξιούχων κατ' εφαρμογή των λεγόμενων «μνημονιακών» νόμων (Ολ.Ε.Σ. 4707/2015¹⁹).

4. Πρότυπη διαδικασία επί ενστάσεων

Με το άρθρο 72²⁰ του ν.4055/2012 εισήχθη ο θεσμός της πρότυπης δίκης και σε περίπτωση εξέτασης ενστάσεων ενώπιον του αρμόδιου Κλιμακίου. Επίσης,

¹⁹ Με την 4707/2015 απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ενόψει των διατάξεων του άρθρου 86 του ν.4307/2014 (Α' 246/15.11.2014), με τις οποίες, αφενός καταργήθηκαν από τότε που ίσχυσαν οι διατάξεις των περιπτώσεων 31, 32 και 33 της υποπαραγράφου Γ.1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν.4093/2012 (Α' 222), που αφορούν τους στρατιωτικούς (παρ. 1), σε συμμόρφωση προς τις 2192-2196/2014 αποφάσεις της Ολομέλειας του ΣτΕ, αφετέρου αντικαταστάθηκαν από 1.8.2012 οι διατάξεις των άρθρων 50 και 51 του ν.3205/2003 (Α' 297), οι οποίες είχαν αντικατασταθεί με τις ήδη καταργούμενες διατάξεις του ν.4093/2012, και θεσπίστηκαν νέοι βασικοί μισθοί, νέοι συντελεστές και νέα επιδόματα για τους στρατιωτικούς σε τέτοιο ύψος, ώστε να αναπληρωθούν κατά το ήμισυ οι απώλειες που είχαν επέλθει στις μισθολογικές αυτές παροχές με το ν.4093/2012, κρίθηκε ότι οι πράξεις, με τις οποίες αναπροσαρμόστηκαν οι συντάξεις των στρατιωτικών συνταξιούχων, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 34 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα και με βάση τα μισθολογικά δεδομένα του ν.4093/2012 αναδρομικά από 1.8.2012, απώλεσαν το νόμιμο έρεισμά τους, αφού οι διατάξεις, κατ' εφαρμογή των οποίων εκδόθηκαν, καταργήθηκαν από τότε που ίσχυσαν.

²⁰ Άρθρο 72Μετά το άρθρο 63 του π.δ. 774/1980 προστίθεται άρθρο 63Α ως εξής:

«Άρθρο 63Α

Πρότυπη Διαδικασία επί ενστάσεων

1. Ένσταση ασκηθείσα, κατά τις διατάξεις του προηγούμενου άρθρου ενώπιον του αρμόδιου Κλιμακίου, μπορεί, ύστερα από αίτημα ενός των ενδιαφερόμενων μερών ή του Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, να εισαχθεί για εξέταση στη Διοικητική Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου, με πράξη τριμελούς Επιτροπής, η οποία αποτελείται από τον Πρό-εδρό του, τον αρχαιότερο Αντιπρόεδρο και τον Πρόεδρο του Κλιμακίου στο οποίο εκκρεμεί η ένσταση, όταν με αυτή τίθεται ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος που έχει συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων. Η πράξη αυτή, που δημοσιεύεται σε δύο εφημερίδες των Αθηνών, συνεπάγεται την αναστολή εξέτασης των εκκρεμών, ενώπιον του Κλιμακίου, υποθέσεων, στις οποίες τίθεται το ίδιο ζήτημα. Στη διαδικασία δικαιούται να διατυπώσει απόψεις κάθε ενδιαφερόμενος που έχει ήδη ασκήσει ένσταση ενώπιον του Κλιμακίου, με την οποία τίθεται το ίδιο ζήτημα. Μετά την επίλυση του ζητήματος, η Ολομέλεια παραπέμπει την ένσταση στο αρμόδιο Κλιμάκιο για περαιτέρω εξέταση. Η κρίση της Ολομέλειας δεσμεύει το Κλιμάκιο και τα μέρη που συμμετείχαν στη διαδικασία ενώπιόν της.

2. Το Κλιμάκιο, όταν επιλαμβάνεται ένστασης, με την οποία τίθεται ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος που έχει συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων ή κρίνει, κατά την εξέταση ένστασης, ότι διάταξη τυπικού νόμου είναι αντισυνταγματική ή αντίθετη σε άλλη υπερνομοθετικής ισχύος διάταξη, χωρίς το ζήτημα αυτό να έχει κριθεί με προηγούμενη απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, μπορεί με πράξη του, που δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα, να υποβάλει σχετικό προδικαστικό ερώτημα στη Διοικητική Ολομέλεια. Το δεύτερο και τρίτο εδάφιο της προηγούμενης παραγράφου έχουν εφαρμογή και στην περίπτωση αυτή. Η κρίση της Ολομέλειας είναι υποχρεωτική για το Κλιμάκιο που υπέβαλε το ερώτημα και δεσμεύει τα μέρη που συμμετείχαν στη διαδικασία ενώπιόν της. Μετά την επίλυση του ζητήματος η Ολομέλεια παραπέμπει την ένσταση στο αρμόδιο Κλιμάκιο, εφόσον καταλείπεται έδαφος για περαιτέρω εξέταση.

3. Σε υποθέσεις στις οποίες τίθεται νομικό ζήτημα για το οποίο έχει ήδη αποφανθεί η Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου ή το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο, το Κλιμάκιο μπορεί να αποφαινεται επί της

καθιερώθηκε η δυνατότητα ενιαίας απόφασης, δηλαδή με μία Πράξη επί περισσότερων ενστάσεων, εφόσον διαπιστώνεται ότι πρόκειται περί των ίδιων ζητημάτων ή περί προσώπων που συνδέονται με το δεσμό της απλής ή της αναγκαστικής ομοδικίας.

Στο πέμπτο τμήμα (άρθρα 90 και 91) του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν.4129/2013 (Α΄ 52), κωδικοποιήθηκαν, μεταξύ άλλων διατάξεων, και οι διατάξεις του άρθρου 72 του ν.4055/2012 (εκδίκαση ενστάσεων που ασκούνται κατά πράξεων ή παραλείψεων του Υπουργού Οικονομικών σχετικά με την εκτέλεση των πράξεων ή αποφάσεων κανονισμού συντάξεων σε βάρος του Δημοσίου, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι πράξεις καταλογισμού συντάξεων που εισπράχθηκαν αχρεωστήτως, καθώς και οι αρνήσεις των αρμόδιων υπηρεσιών να χορηγήσουν στους συνταξιούχους την οικογενειακή παροχή). Ειδικότερα, στο άρθρο 91²¹ κωδικοποιούνται οι διατάξεις του άρθρου 72 του ν.4055/2012, με τις οποίες εισάγεται ο θεσμός της πρότυπης δίκης στις περιπτώσεις εξέτασης ενστάσεων ενώπιον του αρμόδιου Κλιμακίου.

ενστάσεως με συνοπτικά αιτιολογημένη πράξη. Ύστερα από πράξη του Προέδρου του, επιτρέπεται η ενιαία εξέταση με την ίδια πράξη περισσότερων ενστάσεων, εφόσον τίθενται όμοια ζητήματα με αυτές.»

²¹ Άρθρο 91

Πρότυπη διαδικασία επί ενστάσεων

1. Ένσταση ασκηθείσα κατά τις διατάξεις του προηγούμενου άρθρου ενώπιον του αρμόδιου Κλιμακίου, μπορεί, ύστερα από αίτημα ενός των ενδιαφερόμενων μερών ή του Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, να εισαχθεί για εξέταση στη Διοικητική Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου, με πράξη τριμελούς Επιτροπής, η οποία αποτελείται από τον Πρόεδρό του, τον αρχαιότερο Αντιπρόεδρο και τον Πρόεδρο του Κλιμακίου στο οποίο εκκρεμεί η ένσταση, όταν με αυτή τίθεται ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος που έχει συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων. Η πράξη αυτή, που δημοσιεύεται σε δύο εφημερίδες των Αθηνών, συνεπάγεται την αναστολή εξέτασης των εκκρεμών, ενώπιον του Κλιμακίου, υποθέσεων, στις οποίες τίθεται το ίδιο ζήτημα. Στη διαδικασία δικαιούται να διατυπώσει απόψεις κάθε ενδιαφερόμενος που έχει ήδη ασκήσει ένσταση ενώπιον του Κλιμακίου, με την οποία τίθεται το ίδιο ζήτημα. Μετά την επίλυση του ζητήματος, η Ολομέλεια παραπέμπει την ένσταση στο αρμόδιο Κλιμάκιο για περαιτέρω εξέταση. Η κρίση της Ολομέλειας δεσμεύει το Κλιμάκιο και τα μέρη που συμμετείχαν στη διαδικασία ενώπιόν της.

2. Το Κλιμάκιο, όταν επιλαμβάνεται ένστασης, με την οποία τίθεται ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος που έχει συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων ή κρίνει, κατά την εξέταση ένστασης, ότι διάταξη τυπικού νόμου είναι αντισυνταγματική ή αντίθετη σε άλλη υπερνομο-θετικής ισχύος διάταξη, χωρίς το ζήτημα αυτό να έχει κριθεί με προηγούμενη απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, μπορεί με πράξη του, που δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα, να υποβάλει σχετικό προδικαστικό ερώτημα στη Διοικητική Ολομέλεια. Το δεύτερο και τρίτο εδάφιο της προηγούμενης παραγράφου έχουν εφαρμογή και στην περίπτωση αυτή. Η κρίση της Ολομέλειας είναι υποχρεωτική για το κλιμάκιο που υπέβαλε το ερώτημα και δεσμεύει τα μέρη που συμμετείχαν στη διαδικασία ενώπιόν της. Μετά την επίλυση του ζητήματος η Ολομέλεια παραπέμπει την ένσταση στο αρμόδιο Κλιμάκιο, εφόσον καταλείπεται έδαφος για περαιτέρω εξέταση.

3. Σε υποθέσεις στις οποίες τίθεται νομικό ζήτημα για το οποίο έχει ήδη αποφανθεί η Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου ή το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο, το Κλιμάκιο μπορεί να αποφαινεται επί της ενστάσεως με συνοπτικά αιτιολογημένη πράξη. Ύστερα από πράξη του Προέδρου του, επιτρέπεται η ενιαία εξέταση με την ίδια πράξη περισσότερων ενστάσεων, εφόσον τίθενται όμοια ζητήματα με αυτές.

4.1. Πρακτικά Διοικητικής Ολομέλειας κατ' εφαρμογή της παρ. 1 του άρθρου 91 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο

Κατ' εφαρμογή της παρ. 1 του άρθρου 91 [ένσταση εισαχθείσα ενώπιον της Διοικητικής Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, κατόπιν πράξης της Τριμελούς Επιτροπής του άρθρου 91 παρ. 1 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, με την οποία (ένσταση) τίθενται νομικά ζητήματα γενικότερου ενδιαφέροντος, που έχουν συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων] εκδόθηκαν τα ακόλουθα Πρακτικά της Διοικητικής Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου:

- της 9^{ης} Γενικής Συνεδρίασης της 27^{ης} Μαΐου 2015 [*επί ένστασης στρατιωτικού συνταξιούχου κατά πράξης, με την οποία του γνωστοποιήθηκε η παρακράτηση της Ε.Α.Σ. (άρθρου 11 ν.3865/2010) από τη σύνταξή του*]

Η Ολομέλεια έκρινε ότι οι διατάξεις των άρθρων 38 του ν.3863/2010, 11 του ν.3865/2010, καθ' ο μέρος επιβλήθηκε με αυτές εισφορά αλληλεγγύης στις συντάξεις του Δημοσίου, και συνακόλουθα και οι ρυθμίσεις των άρθρων 44 παρ. 10 του ν.3986/2011 και 2 παρ. 13 του ν.4002/2011, καθ' ο μέρος αυξήθηκε με αυτές το ύψος της επίμαχης εισφοράς για του συνταξιούχους του Δημοσίου - η συνταγματικότητα των οποίων (διατάξεων) ερευνάται αυτεπαγγέλτως από το Δικαστήριο - είναι αντίθετες προς τις ρυθμίσεις των άρθρων 4 παρ. 1 και 5, 22 παρ. 5 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές. Δοθέντος δε ότι οι ως άνω συνταγματικές διατάξεις παρέχουν μείζονα προστασία από το άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, που επιβάλλει συγκεκριμένη στάθμιση ως προς την τήρηση της δίκαιης ισορροπίας μεταξύ του υπηρετούμενου με τα μέτρα επέμβασης στην περιουσία δημόσιου συμφέροντος και των θιγόμενων περιουσιακών δικαιωμάτων (βλ. μεταξύ άλλων αποφάσεις ΕΔΔΑ της 7.5.2013 Ιωάννα Κουφάκη και ΑΔΕΔΥ κατά Ελλάδος, της 3.10.2013 Γιαβή κατά Ελλάδος και της 25.9.2014 Βιαροπούλου κατά Ελλάδος), παρέλκει η εξέταση του προβαλλόμενου με την υπό κρίση ένσταση λόγου περί παραβίασης της διάταξης αυτής, ενώ παρέλκει ως αλυσιτελής και η εξέταση των λοιπών ισχυρισμών του ενιστάμενου, που πλήττουν τον τρόπο υπολογισμού της θεσπισθείσας με το άρθρο 11 του ν.3865/2010 εισφοράς αλληλεγγύης.

Όσον αφορά το χρονικό σημείο επέλευσης των αποτελεσμάτων της διάγνωσης της αντίθεσης των ανωτέρω διατάξεων προς τα άρθρα 4 παρ. 1 και 5 και 22 παρ. 5 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές, η Ολομέλεια επανέλαβε την κρίση της ότι ως τέτοιο σημείο πρέπει να οριστεί «ο χρόνος δημοσίευσης της συναφούς κατ' αντικείμενο απόφασης της Ολομέλειας του Δικαστηρίου τούτου επί της από 10.9.2014 αγωγής του, με την οποία και επιλύθηκε το πρώτον το επίμαχο νομικό ζήτημα, ήτοι η 8.2.2017».

- της 14^{ης} Γενικής Συνεδρίασης της 24^{ης} Ιουνίου 2015 [*επί ένστασης στρατιωτικού συνταξιούχου κατά πράξης, με την οποία του γνωστοποιήθηκε η παρακράτηση της Ε.Α.Σ. (άρθρου 11 ν.3865/2010) από τη σύνταξή του (οι λόγοι αφορούσαν τον τρόπο και τη βάση του υπολογισμού, παρείλκε όμως η εξέταση αυτών, ενόψει του ανίσχυρου των διατάξεων επιβολής της Ε.Α.Σ.)*]
- της 22^{ης} Γενικής Συνεδρίασης της 2ας Δεκεμβρίου 2015

Η Διοικητική Ολομέλεια επελήφθη ένστασης στρατιωτικού συνταξιούχου ενώπιον του Α΄ Κλιμακίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου, κατά του από 24.6.2010 ενημερωτικού σημειώματος συντάξεων, για το χρονικό διάστημα από 1.4.2010 έως 30.6.2010, της 46^{ης} Διεύθυνσης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, με το οποίο του γνωστοποιήθηκε ότι δεν θα του καταβληθεί το επίδομα αδείας έτους 2010, με την αιτιολογία ότι δεν έχει συμπληρώσει το 60ό έτος της ηλικίας του, σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου μόνου του ν.3847/2010, ούτε εμπίπτει σε κάποια από τις προβλεπόμενες στην παράγραφο 2 του άρθρου αυτού εξαιρέσεις.

Η Ολομέλεια απέρριψε τους προβαλλόμενους με την ένσταση λόγους περί αντίθεσης των διατάξεων των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου μόνου του ν.3847/2010 προς τις διατάξεις των άρθρων 28 παρ. 2 και 36 παρ. 2 του Συντάγματος, καθώς και 21 και 52 παρ. 1 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έκρινε δε, περαιτέρω, ότι η κατάργηση, από 1.6.2010, δυνάμει των διατάξεων των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου μόνου του ν.3847/2010, των επιδομάτων εορτών Χριστουγέννων, Πάσχα και αδείας για τους στρατιωτικούς συνταξιούχους που δεν έχουν υπερβεί το 60ό έτος της ηλικίας τους και έχουν αποστρατευθεί κατόπιν αίτησής τους, ρύθμιση η οποία δεν είναι μεμονωμένη, αλλά εντάσσεται σε ένα ευρύτερο πλέγμα μέτρων (δημοσιονομικών, διαρθρωτικών και χρηματοπιστωτικών) για τη διασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και κατ' επέκταση της βιωσιμότητας και του συνταξιοδοτικού συστήματος, ενόψει των προαναφερθέντων χαρακτηριστικών της και της περιορισμένης έντασης και διάρκειάς της, συνιστά μία δικαιολογημένη επέμβαση στο συνταξιοδοτικό δικαίωμα των πληττόμενων από αυτή στρατιωτικών συνταξιούχων και, ως εκ τούτου, δεν αντίκειται στη συνταγματικώς κατοχυρωμένη αρχή της αναλογικότητας. Συναφώς, δεν αντίκειται ούτε στο άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ. Περαιτέρω, η θέσπιση, με την παράγραφο 1 του άρθρου μόνου του ν.3847/2010, των επιδομάτων εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα και αδείας, κατ' αρχήν, μόνο για τους άνω των 60 ετών συνταξιούχους δεν αντίκειται στην αρχή της ισότητας, ο δε νομοθέτης, με τη θέσπιση ειδικών εξαιρέσεων, επιχείρησε την άμβλυνση των δυσμενών συνεπειών των επίμαχων ρυθμίσεων για ορισμένες κατηγορίες συνταξιούχων που χρήζουν μεγαλύτερης προστασίας, μεταξύ των οποίων και αυτών που αποστρατεύθηκαν με πρωτοβουλία της υπηρεσίας, με σκοπό την αποτροπή της άδικης μεταχείρισης όσων συνταξιοδοτήθηκαν εξαναγκαστικά, χωρίς όμως δική τους υπαιτιότητα. Συναφώς, η επίμαχη περικοπή δεν αντίκειται ούτε στην αρχή της ισότητας των πολιτών στα δημόσια βάρη, που κατοχυρώνεται στο άρθρο 4 παρ. 5 του Συντάγματος. Τέλος, η επίμαχη ρύθμιση αιτιολογείται προσηκόντως, χωρίς να απαιτείται περαιτέρω για την αιτιολόγηση της αναγκαιότητας θέσπισής της η εκπόνηση ειδικής μελέτης.

- της 10^{ης} Γενικής Συνεδρίασης της 3ης Ιουνίου 2015 (Θέμα Β΄)

Η Διοικητική Ολομέλεια απέρριψε ως αβάσιμους τους λόγους περί αντισυνταγματικότητας και αντίθεσης στο άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ της διάταξης του πρώτου εδαφίου της παρ. 10 α΄ του άρθρου 1 του ν.4024/2011, κατ' εφαρμογή της οποίας μειώνεται κατά 40% το υπερβάλλον των 1000 ευρώ ποσό σύνταξης συνταξιούχων κάτω των 55 ετών.

- της 5^{ης} Γενικής Συνεδρίασης της 29ης Μαρτίου 2017 (Θέμα Β΄)

Η Διοικητική Ολομέλεια επελήφθη ένστασης κατά παρακράτησης από τη σύνταξη ποσού σε ισόποσες μηνιαίες δόσεις, το οποίο (ποσό) αντιστοιχούσε σε μέρος της σύνταξης που ο ενιστάμενος έλαβε αχρεωστήτως κατά το χρονικό διάστημα από

1.1.2012 έως 30.4.2012, λόγω της αναδρομικής (από 1.1.2012) μείωσης, κατά ποσοστό 12%, της μηνιαίας κύριας σύνταξής του που υπερέβαινε τα 1.300 ευρώ, δυνάμει της διάταξης του άρθρου 1 παρ. 1 εδάφιο α' του ν.4051/2012 «Ρυθμίσεις συνταξιοδοτικού περιεχομένου και άλλες επείγουσες ρυθμίσεις εφαρμογής του Μνημονίου Συνεννόησης του ν. 4046/2012» (Α' 40/29.2.2012).

Η Ολομέλεια έκρινε ότι οι διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του ν.4051/2012 δεν αντίκεινται στις ρυθμίσεις των άρθρων 73 παρ.2, 2 παρ. 1, 4 παρ. 5, 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις αρχές που απορρέουν από αυτές, περαιτέρω δε, κατά το μέρος που μειώνει αναδρομικά τη σύνταξη του ενιστάμενου δεν αντίκειται στο άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α..

- της 5^{ης} Γενικής Συνεδρίασης της 29ης Μαρτίου 2017 (Θέμα Γ') και της 10^{ης} Γενικής Συνεδρίασης της 29ης Ιουνίου 2018

Η Διοικητική Ολομέλεια έκρινε ότι, εφόσον το ζήτημα της συμβατότητας των διατάξεων της υποπαραγράφου Β.3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν.4093/2012 προς υπερνομοθετικής ισχύος διατάξεις επιλύθηκε ήδη με τη 1277/2018 απόφαση της Ολομέλειας του Δικαστηρίου²², παρέλκει η εκ νέου εξέτασή του από τη Διοικητική Ολομέλεια.

4.2. Πρακτικά Διοικητικής Ολομέλειας κατ' εφαρμογή της διάταξης της παραγράφου 2 του άρθρου 91 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο

Κατ' εφαρμογή της διάταξης της παραγράφου 2 του άρθρου 91 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν.4129/2013, μετά από Πράξη Κλιμακίου, με την οποία παραπέμπεται ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος που έχει συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων, εκδόθηκαν δύο Πρακτικά Διοικητικής Ολομέλειας:

- της 24^{ης} Γενικής Συνεδρίασης της 16ης Δεκεμβρίου 2015 (Θέμα Β')

Η Διοικητική Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου έκρινε ότι οι διατάξεις της περίπτωσης ε' της παραγράφου 2 του άρθρου 1 του ν.4024/2011 (μη χορήγηση οικογενειακής παροχής γάμου στους συνταξιούχους του Δημοσίου που εξέρχονται της υπηρεσίας από 1.11.2011) δεν παραβιάζουν α) το άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος, ούτε β) το άρθρο 1 παρ. 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α., γ) δεν είναι διατάξεις συνταξιοδοτικού περιεχομένου, ώστε να απαιτείται η προηγούμενη έκδοση της προβλεπόμενης από το άρθρο 73 παρ. 2 του Συντάγματος γνωμοδότησης του Ελεγκτικού Συνεδρίου, και, κατά συνέπεια, πρέπει η ένσταση κατά της σιωπηρής απορριπτικής πράξης της 45^{ης} Διεύθυνσης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους επί αίτησης της ενιστάμενης για χορήγηση του επιδόματος οικογενειακής παροχής συζύγου του άρθρου 11 του ν.3205/2003 να παραπεμφθεί στο Α' Κλιμάκιο του Ελεγκτικού Συνεδρίου για την περαιτέρω εξέτασή της από αυτό.

- της 8^{ης} Γενικής Συνεδρίασης της 3ης Μαΐου 2017

²² βλ. σελ. 16 της παρούσας μελέτης

Η Διοικητική Ολομέλεια αποφάνθηκε ότι, με την 127/2016 απόφαση του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος, κρίθηκε ότι οι διατάξεις της περιπτώσεων στ' και ζ' της παραγράφου 1 του άρθρου 181 του ν.4270/2014, όπως αυτές τέθηκαν με το άρθρο 86 παρ. 6 και 7 του ν.4307/2014, αντίκεινται, κατά το μέρος που αφορούν τους εν ενεργεία δικαστικούς λειτουργούς, στις διατάξεις του άρθρου 26 του Συντάγματος και στις εξειδικεύουσες αυτές, ως προς την δικαστική εξουσία, διατάξεις των άρθρων 87 παρ. 1 και 88 παρ. 2 του Συντάγματος, οι οποίες επιτάσσουν την ιδιαίτερη μισθολογική μεταχείριση των δικαστικών λειτουργών, καθώς και προς την αρχή του κράτους δικαίου και τα άρθρα 20 παρ. 1 και 95 παρ. 5 του Συντάγματος και το άρθρο 6 παρ. 1 της Ε.Σ.Δ.Α., από τα οποία, σε συνδυασμό με τα άρθρα 26 και 88 παρ. 2 του Συντάγματος, συνάγεται η υποχρέωση συμμόρφωσης των οργάνων της Πολιτείας προς τις δικαστικές αποφάσεις, μεταξύ των οποίων και προς τις αποφάσεις του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος, ώστε η παρεχόμενη δικαστική προστασία να είναι αποτελεσματική. Κατ' ακολουθίαν δε των ανωτέρω παραδοχών, με την εν λόγω απόφαση του Ειδικού Δικαστηρίου έγινε δεκτό ότι οι διατάξεις του άρθρου 86 παρ. 6 και 7 του ν.4307/2014, με τις οποίες τροποποιήθηκε το άρθρο 181 παρ. 1 του ν.4270/2014, είναι ανίσχυρες και ότι, επομένως, εφαρμοστέες, για τον προσδιορισμό των αποδοχών των εν ενεργεία δικαστικών λειτουργών, είναι οι διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 181 του ν.4270/2014, όπως είχαν πριν τροποποιηθούν με το ν.4307/2014.

Επειδή οι συντάξιμες αποδοχές των δικαστικών λειτουργών συνέχονται υποχρεωτικώς, κατά το Σύνταγμα, με εκείνες της ενέργειάς τους, στο εν προκειμένω αγόμενο ενώπιον της Ολομέλειας ζήτημα, ως παρεπόμενο αυτού που επιλύθηκε από το Ειδικό Δικαστήριο, αρμόζει η ίδια, όπως με την προαναφερόμενη 127/2016 απόφαση, λύση.

Κατά συνέπεια, οι διατάξεις του άρθρου 86 παρ. 6 και 7 παρίστανται οσαύτως ανίσχυρες και κατά το μέρος που αφορούν τους συνταξιούχους δικαστικούς λειτουργούς και εφαρμοστέες, για τον καθορισμό των καταβλητέων σε αυτούς συντάξεων, είναι οι διατάξεις του άρθρου 181 παρ. 1 του ν.4270/2014, όπως οι τελευταίες αρχικώς ίσχυσαν (επιστροφή όχι μόνο του 50%, αλλά του συνόλου της διαφοράς των συντάξιμων αποδοχών τους για το χρονικό διάστημα προ της εφαρμογής του ν.4093/2012, ήτοι από 1.8.2012 έως και 30.6.2014).

4.3. Αριθμητικά δεδομένα για την πρότυπη διαδικασία επί ενστάσεων

Μετά την έκδοση των Πρακτικών της Ολομέλειας για την ΕΑΣ και τις περικοπές των «ειδικών μισθολογίων» (κατ' άρθρο πρώτο παρ. Γ υποπαραγ. Γ1 του ν.4093/21012), εκδόθηκαν συνολικά 4.855 Πράξεις Κλιμακίου και, ειδικότερα, 2.935 Πράξεις για υποθέσεις παρακράτησης Ε.Α.Σ. και 1.920 Πράξεις για υποθέσεις περικοπών συντάξεων «ειδικών μισθολογίων».

5. Επίλογος

Ο θεσμός της πρότυπης δίκης στο Ελεγκτικό Συνέδριο, σε όλες τις επιμέρους εκφάνσεις του, αποδείχθηκε μέχρι σήμερα ιδιαίτερα χρήσιμος, αποτελεσματικός και αποδοτικός, δικαίωσε δε πλήρως την επιλογή του νομοθέτη το 2012.